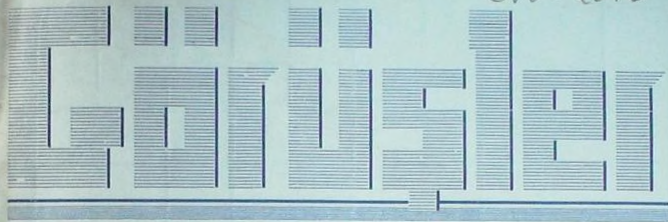

eNo = 2040

ADANA HALKEVİ

TARAFINDAN ÇIKARILIR
AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

SAYI

11

MAYIS

1938

İçindekiler

Cumhuriyette Köylü ve Köycülük

Kültür Birliği Yolunda

Bahar Sabahı (Şiir)

Ay Işığı

SELÂM (Şiir)

O GÜNLER (Şiir)

Bir Anlaşmanın Başlangıcı (Nesir) Ayrılık (Şiir)

GURBET (Şiir)

Köyümün Yolunda (Şiir)

MERSİYE (Şiir)

SON (Şiir)

İLMİK (Şiir)

Memleketimin Eri

Ziya Paşanın Adana Valiliği

Şahıs Hukuku

Garp Musikisinin Memleketimize Girişi

Manisalı Ali

Çocuk Bakımı Hakkında

ZEYNEP (Şiir)

DÜĞÜM

Okumak ve Öğrenmek

Duran Kalb (Hikâye)

YALAN

ÜMİD (Nesir)

TESELLİ (Şiir)

Ölü Mızralar (Şiir)

BENİM (Şiir)

NİNİNİ

Halkevinde

Seyfi Tezer

Ömer Sanver

Sabri Akdeniz

Mürşide Akyol

Rıza Polat

Rıza Polat

H. Salih Asyalı

Ziya İlhan

S. Edip Dursak

Salih Boğa

E. R. Güley

Yavuz Baysal

Mübeccel Üçok

Taha Toros

A. Hadi Okan

Nuri Ardiç

Necmettin Esin

Dr. E. Baltacı

N. Kısakürek

Ziya İlhan

Halil Okan

Nihad Tangüner

Sabri Alus

Hamza Eroğlu

M. K. Çeliköz

Salâhattin Çanga

A. Selçik

A. Nihad Asya

Cumhuriyette Köylü ve Köycülük

Yazan : SEYFİ TEZER

Parti umdelerimize, ana yasamıza giren ve muvaffakiyetli Cumhuriyet hükümetinin esaslı bir dava olarak ele aldığı köycülük kalkınması bugün üzerinde durulan ve derdlerle uğraşılan, imarı için gayret edilen esaslı vazifelerimizdendir.

Köylü : Cumhuriyet hükümetinin esas temeli ve bünyesidir. O temeli en sağlam ve köylerimizi modern bir şekilde görmek ve o hale getirmek gayemizdir. Devletin varlığını teşkil ve varidatını temin eden köylü eski devirlerde terkedilmiş ve bakımsız bir halde idi. Üzerinde ne işlenir, ne derdi dinlenir ve nede imar edilirdi.

Yalnız vergi vermeğe, aşarın imha edici yükleri altında ezilmeğe mahkûmdur. İstikrazlar yalnız saltanata ve yalnız milletin başında birer baykuş gibi duran hanedan sülâlesinin sefahatine sarfedilir, ötede bütün varlığı ile çalışan köylüye ve köy işlerine sarfedilmezdi. Onun bu işten hissesi kapitülasyonların ağırlığı altında ezilmekte.

Eski devrin bin bir tarihî, siyasî hatalarının en başında bir de bu hata vardı.

Köylü vatani için her fedakârlığı yapar, canını feda eder, yurdunun selâmeti için varidatını temin eder, her türlü vazifesini seve seve yapar ve nihayet yine bakılmaz ve yine mühmel.

Devletin bünyesini, varlığını teşkil eden bu varlık ihmal edilir mi? Onu ihmal demek devlet bünyesini zayıflatmak ve

oprağı ve servet membalarını çürütmek demektir. Saltanat, meşrutiyet devirleri bu mühim iş üzerinde durmadı ve duramadı, düşünmedi, yani takdir edemedi.

Ulu Atatürk daha ilk günlerinde (Köylü aziz yurdumuzun efendisidir) buyurdular. Cumhuriyet hükümeti refah ve kalkınma plânlarında ilkevel köylüyü, parti programlarında esas prensip yine köylü ve köyü ele aldı. Ve yalnız ele almakla iktifa etmiyerek işe başladı ve başarmaktadır.

Bugün iftiharla ve göğsümüz kabara kabara görüyor ve cihane gösteriyoruz ki Türk köylüsü yükselmekte, imar edilmekte ve günbegün refah bulmaktadır. Hükümet bir taraftan köylünün refah ve kalkınması için köylü lehine malî, iktisadî, idarî kanunlar çıkarır ve tatbik ederken diğer taraftan bütün teşekküllerle köyün kalkınma ve imarına gayret etmektedir.

Cumhuriyet partisinin kültür kaynağı olan halkevleri köycülük işlerle ehemmiyetli bir surette uğraşmakta ve kendi kanal vüsatleriyle her yönemden faydalı olmağa gayret etmektedir.

köylünün derdlerini dinler, hastalarına bakar, içtimai kalkınmasına yardım ve rehberlik ederken bir taraftan da köyün imarına çalışmaktadır. Bilhassa evimizin bu seneki programında bu sene nümune köyü olarak ele alınan, İncirlik, Zeytönlü ve Mihmandar köylerinde İncirlik ve Zeytönlüde mahallen etüdları yapılarak yapılacak işler, başarılik imkânı olan pratik esaslar üzerinde durularak çalışmalarda bulunmuş ve kararlar almış ve programlı ve plânlı yürüme içinde iki köyün hali hazır haritalarını yapmış ve üzerinde bu gün ve yarın için esaslar koymuştur.

Köylü müsbet işler üzerinde durulmasından dolayı sevinç duymakta ve Cumhuriyet hükümetine dualar etmektedir.

Çok eski bir tarihe malik, çok köklü bir temel ve lisan sahibi ve çok eskiden dünyaya medeniyet ve fen hususunda rehberlik etmiş olan asil ve merd Türk köylüsü pek kısa bir zaman sonra dünyanın en modern ve en refahlı köylüsü olacaktır. Onun hakkıdır; çünkü hakkı büyük şef vermiştir.

O büyüğün el attığı ve el koyduğu bir şey var mıdır ki olmasın. Asil Türk milletinin gözbebeği atası meclisin açılmasında Türk ziraatına, Türk köylüsünün refahı için lâzım olan yüksek direktifleri ana programın en başına koymuşlardı.

Asil Türk merdi büyük şef nümune olarak yetiştirdikleri çiftlikleri çok sevdiği köylü evlâdlarına terketmek suretile yüksek sevgi ve muhabbetlerini izhar buyurmuşlardır.

Bu gün idareci, memur, partili, halkevi velhasıl bütün vatandaşlar asıl vazifelerimizle beraber memleket ve köylü kalkınma işlerinde çalışmak ve vüsatımız kadar faydalı olmak için dinmek vatan borcumuzdur.

İşte böyle çalışma ve geceyi gündüze, gündüzü geceye katan Atatürk Cumhuriyet hükûmeti köylü ve memlekete yalnız bizlerin sürurla karşıladığımız değil yabancılardan hayretle gördükleri muazzam eserleri meydana getirdi.

Sanat eserleri, bacaları tüten fabrikaların adedi çoğalmaktadır. Muazzam su işleri, elektrik tesisatları bu aziz yurdu muza nur ve refah getirecek yüksek eserlerdir.

Kendi denk bûd cemizle, öz Türk evlâdlarile vücude getirilen bu muazzam eserler kalemle ifade edilemeyecek derecede abidelerdir.

Bunlar asırların işi.. fakat Cumhuriyette 15 senelik gibi bir müddette yaptık ve yapıcı ve yaratıcı kabiliyetini gösterdik. Beynelmilel sahada kendisini saydırmış ve eserleriyle cihana medeniyet kabiliyetini hayretlerle isbat ettirmiş olan genç Cumhuriyet Türkiyesinin muvafakiyetindeki sır (Atatürküne tapan Türk milletinin onun etrafına sarılmış olarak bir oluşudur.)

Kültür Birliği Yolunda

Yazan : Ömer Sanver

Cumhuriyet rejiminin, yurdu her sahada canlandıran uğurlu eli bu bölge çocuklarının yüreklerinde ötedenberi kaniyan yaraya da derman verdi : Bu topraklaların işgal acısı çektiği günlerde birbirine sim sıkı sarılan çukurovalılar arasında mazinin karanlık devirlerinden kalan mezheb ayrılıkları da diğer fena miraslar gibi—tarihe gömüldü. İlimin aydınlattığı yolu tutan

Ulus okulları belge dağıtma töreninde söyleyen Eti kız

bu günün uyanık ve ileriye gören nesli, kurulan hars komitesinin rehberliği ile bölgemizin hakkı olan ulusal kültür birliğinin temellerini sağlam bir şekilde atmış bulunuyor. Artık, din ve itikad ticaretine nihayet veren lâyiklik, tarikat dedikodularına tiryaki olanların bu ağız sakızını da ellerinden almış oldu. Milletin bir kan davası olmaktan ziyade fikir, duygu ve kültür işi olarak ele alındığı bu asırda bölgemizin Eti çocuklarının Türkükleri Antropoloji, etnoğrafi ve tarihin ışıkları ile parıldıyan bir hakikat olarak ortaya konulmuştur. Kırk asır önce, orta asyadan dünyanın en uzak köşelerine medeniyet akıncıları gönderen

Eti Ulus okulları dersanelerinden bir grup

Ulus okulları belge dağıtma töreninde kadın talebeler

Türklük, Anadolunun cenubunda ve Hatayda bıraktığı Eti kolunu dünün köhne mezheb dedikodularına feda edemezdi. Şimdi bu ırkdaşlarımızı mezhebinden ve yabancı dil konuşmalarından bahsedenlere kahve dedikodularını bir tarafa bırakarak biraz da ilim ve tarih ile meşgul olmalarını tavsiye ederiz.

O zaman görececek ve aydınlanacaklardır ki bugünün Alevili

ğinde eski Alpin Türklerinin güneş, ateş, nebatlar ve hayvanlar gibi tabiat kuvvetlerini takdis eden dininin izleri vardır. Ve bu izlerin sonradan Aliye intisab edişi, Arab harsinin yayılmasında büyük bir silâh olarak kullanılan müslümanlığın şiddete dayandığı devirlerde bir siper kullanmak zaruretinden doğmuştur. Çünkü Alevilik haddizatında Türklere ve İranlılara yaslanan ve Arab kültürüne karşı saveş açan antiarab bir ceryandır. Tarih gösteriyor ki, Arab Emevi hükümeti, Medinede oturan Ali ahfadına bol bol ihsanlarda bulunduğu halde onların adını siyasî bir silâh olarak kullanan Irak ve Anadolu Alevilerine en gaddar valilerini göndermiştir. Aleviliğin Emevilere karşı açtığı kanlı mücadelelerin birkaçı muvaffakiyete çok yaklaştığı halde Ali ahfaddından hiç biri bu hareketin başına gelip geçmemiştir. Bu hakikatlar, Aleviliğin bir Türk—Arab kültür mücadelesi şeklinde devam etmiş olduğunu ve gizlice yapılan ayinlerinde eski Türk Alpin kültüründen kalan aneleri yaşatmış olduğunu göstermek kâfidir. Alevî tarihinin en parak sayfaları nihayet Türklerin Arab kültürünü kendilerine ramettiklerinden bahseden kısımlardır.

Tarihi kahramanlarını hep Horasan çocuklarından ve öz Türklerden alan Alevilik böylece, en eski medeniyete sahip bulunan Türklerle, bin üçyüz yıl evveline kadar bir varlık göstermeyen ve Muhammedin, ruhlarına verdiği hızla, içi çürümüş Bizanslılara karşı muzaffer olan Arabların karşılaşmasından ve bu iki medeniyetin çarpışmasından doğmuştur. Aleviliğin Ebamüslimi Horasanî elile Arabcı emevi hükümetini mağlûp edişinden sonra kurulan Abbasi hükümetinde Türklerin dilediklerini yapabilecek kudret ve nüfuzu kazanmaları da işte bu mücadelenin tabii bir neticesidir. Arabça konuşmak işi de ilmi tetkike muhtaç bir meseledir.

Bu bölge Alevileri asırlarca süren padişahlık devrinin sünîliği kayıran, arapçayı cennet dili bilen ve son sadrazamı ağzıyla "Torosların ötesi arabistandır," diyen zihniyetinin kurbanı olagelmışlerdir. Bu gün, lâyikliği umdelerinden biri olarak kabul eden cumhuriyetimiz eski devirlerin Türk olan binlerce insanı yabancı harsa maleden bu uğursuz zihniyetini kökünden kazımıştır. Kızılbaş, tahtacı ve buna benzer tabirler bugün işitilmez ve bir mana ifade etmez olmuştur. Bu tarihi hakikatın sesini şehrimiz hars komitesinin bölgemizde açtığı Türkçe dersanelerinden çıkanlara diploma dağıtma töreninde bir daha işitmek fırsatını bulduk.

O gün eti türklerinin büyük ve küçük hatibleri, tarihin kendilerini kurban eden bu haksız ve yanlış cereyanından çok haklı olarak derdyandılar ve nurlu dehasile ocaklarına ulusal sıcaklığı ve samimiyeti getiren ulu öndere minnet ve şükranlarını sundular. Cumhuriyetimizin çelik azmi ve idaresi sayesinde çok geçmeden bu öztürk yuvalarda yabancı harsın baykuş sesi, yerini güzel Türkçemizin ahenkdar ve kıvrak cıvıltlarına bırakacaktır. Bölgemizin bilgili ve uyanık gençliğine dayanan hars komitemizin çizdiği çığırın bize bu hızlı neticeyi çok kısa bir zamanda vereceğine inanmış bulunuyoruz.

Bahar Sabahı

Çiçekler arılara, haylaz kelebeklere
Açtı yapraklarını her gün öptüsün diye..
Yeşil renkli bir halı serildi eteklere;
Kuşlar bir düğün için uçuşuyor vadiye ..

* * *

Yamaçtaki bir çamin gölgesine oturmuş,
Koyun sürülerine çoban kaval çalıyor..
Bir dalda sevgisini besteliyen şen bir kuş
Sabah güneşlerinin ateşini alıyor...

* * *

Çimenleri süsliyen gümüş çığ damlaları
İnce tüller halinde uçarken yerlerinden
Güneşin yamaçlara vuran ilk şuaları
Bir optüçük alıyor her tüveycin terinden...

* * *

Baharın yollarında şimdi her yer parlaktır;
Her şeyin sonsuz hayat dolu temennileri..
Ne yazık, bu parlak yüz pek erken solacaktır
Bir sonbahar şarkısı onun son ninnileri...

Sabri Akdeniz

En Büyüğüüm için :

AYIŞIĞI

Onun Sevgisi Gibi..

Gökyüzünden akan, geceleri yıkayan ışık kaynağı! Ezeli olduğun kadar ebedisin, de onun sevgisi gibi.. Bin bir heyecan kaynayan ışıkların, ruhuma ne tanrısal tahassüsler dolduruyor! Onun sevgisi gibi...

Gecenin huşu dolu ıssızlığı içerisinde koyu ormanları seyre dalarım, sık dalların, sık yaprakların aralıklarından süzülerek sızan ve nihayet yerlere serpilip benekli ışıkların gönlümde bambaşka bir dünya, bambaşka bir gök yaratıyor; burada da yıldızlar kıpırdaşıyor; orada olduğu gibi...

Ayadınlıklar kaynağı! Işıkların ne kudretli, ne füsunkâr bir varlıktır! Yoksa tanrının elile mi kuvvet buldun? Onun için mi böyle ulvileştin? Işıkların, eski dünyaya, yeni dünyaya kadar yayılıyor!.. Yalnızlıklara yetişiyorsun! Korkuyu, kahrı, sitemi boğup atıyorsun! Sağdan, soldan sivrilen heyulâları yok eden aydınlığın, göklerin bahçesinin bir yüzüne boşalırken, mütereddid gönüllere iman, mütereddid seciyelere enerji bağışlıyor; onun sevgisi gibi.. Sen elem yolcularının avutucususun! Işıkların gözlerden geçerek ta gönüllere kadar akıyor ve ıstırabları yıkıyor. Sen mustarib gönüllerin yoldaşısın. Onun sevgisi gibi.. Şu âlemdede her şey değişmekte devam ediyor. Yüz yıllar geçmişe gömülürken, nice bin bir hayat ve güzellik te örslene örslene nihayet yokluğa mahkûm oluyor..

Halbuki sen, halâ o kudretli ışığını, bütün güzelliğiyle, bütün canlılığıyla, bütün cazibesile tecelli ettirmektesin, onun sevgisi gibi...

Sönmiyen ışıkların, solmiyan ve değişmiyen asil rengin insanı hayata ve güzelliğiyle nasıl da bağlıyor; onun sevgisi gibi.

Senin gönüllerden de, zanbaklardan da ak, asil rengine, senin erişilemiyen kutsal derinliklerine, füsunkâr varlığına dalmak ve bu ışıklar diyarında seninle sonsuzlaşmak isterim, onun sevgisi gibi...

29 - 3 - 933

Mürşide Ülker Akyol

S E L Â M

En özlü bir sevginin en yalansız dilile
Selâm, bu ak dağlardan o yemyeşil diyara..
Selâm, gür sularında yıkadığım Türk Nile;
Selâm, bol güneşlerde tunçlaşan çocuklara
En özlü bir sevginin, en yalansız dilile..

2

Usandım, bu yaylanın sonsuz beyazlığından;
Ne yazık bir çığ gibi düşmezsem o yurda.
Ruhum bir hançer gibi sıyrılrken kınından
İninde boz kurt gibi nasıl kahrım burda?
Usandım bu yaylanın sonsuz beyazlığından..

3

Hasretim bir lâv gibi yıllardır korlaşmada,
Nerde altın ovanın o başaktın denizi..
Sevgim o kartaldır ki dik dağlardan aşmada,
Pamuk tarlalarında ergeç bulacak sizi ;
Hasretim bir lâv gibi yıllardır korlaşmada..

4

Selâm, bol güneşlerde tunçlaşan çocuklara
En özlü bir sevginin en yalansız dilile..
Selâm, bu ak dağlardan o yemyeşil diyara;
Selâm, gür sularında yıkadığım Türk Nile,
Selâm, bol güneşlerde tunçlaşan çocuklara..

Gümüşhane : 6 Şubat 1938

R. POLAT

O GÜNLER

Altın saçlı bir güzün masmavi gecesinde
Ay bir masal gülüydü titrek dal uçlarında.
Arzular zincirini dişlerken mahpesinde
Bendim o mesud alın yanan avuçlarında,
Altın saçlı bir güzün masmavi gecesinde.

2

Sevgin ki kor bağrımda o yaz açmış bir güldü,
Sıcak iklim meyvası nar çatlağı kanlı gül.
Şebnemli bir sabaha yaprak yaprak döküldü
Kalb ufkunda ötünce vuslat denen o bülbül;
Sevgin ki kor bağrımda o yaz açmış bir güldü.

3

Kıpkızıl bir lâmbanın kısılmış ziyasında
Duvarda aksi gezen gölgemiz ne korkunçtu.
Gözler keskin bir hattın kapanmış havasında..
Sen fildişi bir Venüs; tavan bakır, yer tunçtu
Kıpkızıl bir lâmbanın kısılmış ziyasında.

4

Geçti bir rüya gibi doyumadan o günler,
Yirmi dört baharımın hummalı dünyasından.
Öyle bir andı ki o vakit vakit ve yer yer
Emzirirdi ruhumu iksir dolu tasından;
Geçti bir rüya gibi doyumadan o günler..

R. POLAT

BİR ANLAŞMANIN BAŞLANGICI

Hava; kumru sesleriyle dolu..
Yapraklar.. bahar kokulu bir dokunuşla titriyor.
Gözlerim.. çiçek tarhlarının hendesi şekilleri üzerinde
geziniyor.

Ey gönlüm, sana yakın bir renk aramıyor değilim.
Seçtiğimi senden gizlememe bir mâna verme..
Uysal olduğunu benden saklıyamazsın ?
Ne hayale, ne ümide tebesstüm etme .
Ve unutm ki seçtiğim, senden gizlediğim bana da meçhul.
O, hentüz tohum haline gelmemiş güzide bir çiçeğin sa-
bah çiğleriyle ıslanan buğusundan ibaret olamaz mı ?
Ve ey gönlüm her çiçekte tomurcuk makbul değil mi ?
Ya sende, ya bende açılınsın.
Ümidin öte yakası neler vadetmez !
Fakat gene ey gönlüm, sabretmesini bilmek daha şiirlidir.
Göreceksin bu tahammülün sonunda mağlubiyetin de ga-
libiyetin de zaferi senindir!..

HAMİT SALİH ASYALI

A Y R I L I K

Sen beni günlerimin
Sonlarına götüren;
Bu akıştan pek emin,
Müphem bir ömür süren
Hülyalı bir akşamsın..
Tesellimsin, rüyamsın .

Aydınlanınca yollar
Söner gözümde gökler.
Görüntürde ne pınar
Ve ne gölgeli bir yer..
Senin renginden ırak
Ayrılık, ufuk, toprak...

Ve ne tatlıdır bilsen
Bu kederli ayrılık!
Duman, duman titriyen
Yaz günlerinden ılık..
Çöl akşamına düşmüş
Yıldızlardan bir guluş?.

H. S. ASYALI

GURBET

Senden uzaklardayım diye üzülme sakın:
Yalnızlığım inan ki tuhuma senden yakın;
Geceleti onunla kol kola gezmedeyim.

Ben içimde taşıtken azabını neşemin
Dostlat tabutlatımın sahteliğinden emin,
Her bakışta, her sözde bit mana sezmedeyim.

Nedense anlamıyot beni butada kimse..
Kime kalbimden bitaz açılmak istedimse
Sathoş samimiyeti dedilet gülüşüme.

Halbuki yıllat vartıt unuttum sathaşluğu.
Her lâhza genişliyen içimdeki boşluğu
Ne bit atzu doludut, ne şehoetten üşüme.

Ben ki artık akmyan dete kadat sessizim,
Şimdi bilsen ve bilsen ne kadat kimsesizim!
Şüphyle katşılıyot her sıktığım el beni.

Süküt nasıl satatsa odamı ben, ölünce
Ne olut süsabilsem ölümümden çok önce
Dostlatım zannetsinlet taştan bit heykel beni.

ZİYA İLHAN

Köyümün Yolunda

Izım, patiskalarda bir makına dikişi,
Şimdi - mesafelerde zamanın batan dişi:-
Saat 5+2. gece rengi neftidir.

Ne bu ! Güvercinler mi, böyle kimlerdir uçan ?
Karlara, o bir balodan serpilene konfetidir,
Rüzgâr bir Orkestra ağaçları dolaşan !.

Bir yolcu fenerile gidiyorum beraber,
Yarımın kulağına veriyor benden haber,
Saaa geliyor diye sadalar söne, söne..

Tek tük ışıklarile Köyüm neler anlatır:
Onları hangi kalem terketmiş satır, satır ? :
Neden böyle bu beyaz kâat dağlar üstüne?..

Selâhaddin Edib Dursak

MERSİYE

Babamın büyük ruhuna

Dalgaların sessizce geri dönuştü gibi,
Ve beyaz köptüklerin bir bir sönuştü gibi
Başımı yastığına öyle, bıraktın baba !...

Yaşamaya doymadan, bizleri düşünmeden ;
Bensiz bıraktıklarım nasıl ağlar demeden ;
Takvimden son yaprağı koparıp yaktın baba !..

Ardından ağlıyorum, ölmekten de beter bu...
Ruhuma damla damla dökülen bir eter bu...
Ve sen de damla damla doldun ve aktın baba !..

Adana : Salih Boğa

S O N

Susuzluk çatlatırsa nasıl yer yer toprağı
Bağrımda yanan ateş kurutuyor kanımı,
Damarlarım şimdiden çorak bir sel yatağı.

Bahtım nasibi için arkana düştüğüm gün
Korkunç bir ümitsizlik kapladı her yanımlı,
Böyle gezdim yıllarca ardında bir ölümün.

Son bir adım atmışken sana doğru, sevgilim,
Uzat sadaka diye öpmem için elini,
Kadrini bilmiyecek kadar nankör değilim.

Ya şifa sun, ya ölüm.. bu ıstırap yetişir.
Dindir artık gözümün durmıyan bu selini,
Kapındaki köpekler benden bahtsız değildir.

E. R. Güley

İ L M İ K

Aynlık.. Aynlık ölümden zalim,
Derdimi kimseye açamıyorum.
Ben de bir koskoca eşsiz kartalım,
Kırılmış kanadım.. uçamıyorum.

Susadım, ezelden yanık içerim;
Elinden zehrolsa alır içerim.
Keskin bir bıçağım, keser biçerim;
Bu aşkın boynunu biçemiyorum.

Uzaktan ölümü anladım; seçtim,
Daha genç yaşımda her şeyden kaçtım..
Yaşamak ne demek, canımdan geçtim!
Senden.. ey sevgili geçemiyorum.

Yavuz Baysal

Memleketimin Eri

MÜBECCEL ÜÇÜK

Atlas okyanusunda Normandi vapurundayız. Işıklı serin bir gece. Her taraf denizin rengine sarılmış. Beyaz ve küçük kamaramda yalnızım. Kalabalık ve gürültülü Amerikadan memleketime birazcık ilim götüreyim derken az kalsın daha neler götürecektim. Buradan ayrılırken neden bu kadar müteessirim? Neden kalbim bütün sevgisini bir çıkmazda harcamak istiyor? İlk defa gönü içtiği için mi? Oh, bu Amerikalıların sevgileri de başka, anlaşılır. Benim sevgimde bile buruk bir tat var. Hayır, istiyorum ki içimden çıksın bu sızı gibi sevgiler, istiyorum ki gönlüm öz sevgimden başka bir şey hissetmesin. Anam, babam beni bunun için mi buralara kadar gönderdi? Ben romanlarda Türk gençlerinin yabancı bir kıızı sevdiğine bile tahammül edemezdim. Türk kızları ki sevgileri daha içlidir, gönüllerinin ilk ılıkliğini böyle yabancı, aşırı bir diyarda mı bırarakacaklardı? Hayır, hayır, bu olamaz, olmamalı. Ah bir, memleketime varsam, toprağına basar basmaz eyileşeceğim. Biliyorum onun havası, toprağı ve suyu beni kendime getirecek. Bereket versin bu duyduklarım içten içe yanışa benziyor. Hani "tavşan dağa küsmüş, dağın haberi olmamış,, derler ya.. o cinsten.. bereket ki bizim Amerikalının tüyü bile duymadı.

Birden kapım vuruldu. Bu gece ziyaretçisi kim olabilirdi? Şöyle bir üstümü düzelttim ve kapıyı açtım. Haki elbiseli bir Türk subayı içeri girdi. Hemen ellerimi ona uzattım :

— Hiç bir şey söylemeyiniz, tanıyorum sizi. Siz haki elbisenizle tunç yüzünüzle ay yıldızlı bayrağımın bir timsalisiniz. Tanıyorum sizi memleketimin eri.

Güldü. Ellerimi samimiyetle sıktı:

— Paris ateşemiliteri yüzbaşı Faruk Şahlan.

— Engin Kılıç.

— Parise naklen gidiyorum. Gündüz pek yorgundum, vapurdakilerle meşgul olamadım. Şimdi deftere bakıp Türk yolcu aradım. Sizinle beraber dört kişiyiz. Türkiyeye mi geçeceksiniz?

— Evet, Şikagoda Ekonomi tahsilinden dönüyorum.

— Müsade ediniz, sizi diğer arkadaşlarımla da tanıtayım.

İki geçedir deli gibi eğleniyorum. Köpük oyalı denizin yeşil rengi bile belli olacak kadar ışıklı her taraf. Kapım vuruldu yine. Yüzbaşı Faruk Şahlan.

— Bayan Engin, meğer bu gece düğün varmış. Kimsenin kimseden haberi yok ki. İster misiniz, düğüne gidelim?

— Beş dakika bekleyiniz.

Gittim, tarandım ve hafif bir tuvalet yaptım. Şıkır şıkır tafta elbisemin eteklerini tutarak koştum. Kalabalık.. Dansedyor herkes, gülüyor, içiyor herkes. Yüzbaşı gelinle güveyi öğrenmiş; zengin Amerikalı Bay Yang ile Parisli Bayan Bovari. Kalbim duracak kadar çarptı. Demek o! Gidip tebrik ettik onları. Bay Yang benim gibi samimi bir arkadaşının, düğününde bulduğuna çok sevindi. Ben de sevinçliyim. Fakat benim sevincimin rengi başka. Kendimi dinliyorum: Kalbimde öbeklenen o sıcak yığınlar bir sabun köpüğü gibi dağılmış. İçim temizlendi, şifa buldum artık. Mütemediyen dansediyoruz. Bir aralık Yüzbaşım kulağıma eğildi :

— Bayan Engin, okadar neşelisiniz ki bu gece, bundan cesaret alıyorum. Ne olur, bana yalnız Faruk deyiniz, ben de size sadece Engin diyeyim. Fazla cesaretimi bağışlayınız : Engin Faruk Şahlan, ne güzel de yaraşiyor değil mi? İster misiniz ölünceye kadar isimlerimizi birleştirelim? Engin söyle benimle kalır mısın?

Yüzbaşının yüreği, çarpan yüreğimin üstünde atıyor. Oh şimdi anhyorum. Bu, bizim memleketin sevgisi. Yüzbaşının göğsü ne kuvvetli, sesi ne inandırıcı ve kalbi ne hızlı çarpıyor!.. Memleketimin Eri.. Oh Artık sevgimdeki o buruk tat kalmadı. Ilık ilık yanıyor içim. Bağrımı deşip yüreğimdeki beni arlandırان hisleri bir anda boşalttılar sanki.

Başım yüzbaşının göğsüne düştü. Onun içini şimdi daha iyi duyuyorum. Evet, isimlerimizi ölünceye kadar birleştirelim benim memleketimin eri, tunç yüzlü sabayım....

Şair Ziya Paşanın Adana Valiliği

Yazan : TAHA TOROS

Şair Ziyaya dair birçok yazılar yazılmış ve kitaplar çıkarılmıştır. Fakat bunlar ne de olsa Paşanın umumi ve resmi hayatı ile edebiyattaki mevkiini tayinden ibaret eserlerdir.

Müthiş bir hastalığın musallat olduğu hayatının son günleri Adana Vilâyetindeki ölmez eserleri ve her an yaşayan hatıraları çoğumuzun meçhulüdür. Yılların unutucu ve nankör varlığına, bunların teslim edilmesine hangi gönül razı olur? İşte bu düşünce ile onun iki yıl süren valiliği ve Adanada yaptığı işler hakkında yaptığımız uzun tetkik iki sene evvel bugünlerde «Türksözü» sütunlarında on nüshada tefrika edilmişti.

Bu yıl da Halkevindeki ihtifal münasebetile bu tefrikamızı kısaltarak anlatmağa çalışacağız.

Ziya Paşa ciğerlerinin yarası ile Adanaya geldiği zaman kendisini kısmen edebiyattan uzaklaştırmıştı. Hastalıkla geçen günlerinin verdiği ıstırapı yenmeğe uğraşıyordu.

Denilebilir ki derin ve felsefi fikirlerini mısralaştırmakta hiçbir engel tanımayan bu büyük şair, Adana valiliği sırasında hemen hemen şiirle uğraşmadı. Fakat hastalığı ile boğuşan benliği yine de güzel sanatların yaratılmasına âmil olmanın geri kalmadı.

Yazmadı, fakat söyledi... Anlattı... Yaptı... Belki pek az söyledi. Fakat bu azın içinde çoğu anlatabildi! Yarım asır evvelki devrin taassubunu bir zincir gibi boynuna geçiren cemi-

yetin küflü pençelerini nurlandırmakta şair Ziya, hakikaten bir «ziya» oldu...

İçindeki yenilik ve san'at aşkını açığa vurmak ve tatbik etmek için Adanayı müsaid buldu ve birçok dedikodulara ve hücumlara, Saraya şikâyetlere rağmen yılmadı, tuttuğu yoldan dönmedi.

Zaten onun yaradılışı da, yaptığını bırakmaz ve söylediğini yapar bir insan meziyetini taşıyordu. Sırası gelince anlatılacağı gibi güzel san'atlardan tiyatroyu Adana sahnesine o getirdi. Garbi ve medeniyeti, yalnız dili ve dini başka olduğu için ebedi bir düşman addeden o günün zihniyetine bir darbe indirdi ve her memurun Fransızca öğrenmesi için Hükümet konağında bir dersane açtırdı.

Uçsuz bucaksız Adana Ovasından (Seyhan) nehrinin sesiz akışına o susmadı... Yağmursuzluktan ve kuraklıktan etkilerini bile biçemiyen çiğçinin gözyaşına o da ağladı. Fenni kanallar açtırarak Seyhanın Çukurovayı sulaumasını ve buraya verilen (Altınova) vafsinin bihakkın yaşamasını istedi. Bir kanal projesine teşebbüs etti, fakat bu emeline kavuşmadan öldü. Yağmur duasına çıkan halkı - Seyhan nehrini göstererek - ince bir şair zekâsile ve nüktesile takbih etti. Altmış yıl evvelki Anadoluyu düşünürseniz paşanın tiyatroyu ve garp lisanını yaratmak hususundaki yeniliğinin kaldırılır bir hareket olacağını takdir edersiniz.

O Paristen döntünce bilgisi, görgüsü artan bir mütefekkir sıfatile bir şeyler yaratmak istiyor, fakat içindeki alevlerin pek azı kıvılcım halinde mutaassıpların kafalarını süngüliyordu. Asıl değerli alevleri, hastalıkla boğuştuğu gecelerin karanlığında söntüp gidiyordu.

Paşa hastalığa karşı mütehammil görünüyordu; ki son iki yıl ömrünü sırf bu anud tahmmülüne verenler çoktur. İçinde birçok şeyler kayınıau fakat hastalığı ve muhiti dolayısıyla pek az iş yaptığından öfkelenen şair son günlerde bu içtimaf arzularının ikmalini görmediği için sinirli idi. Hatta o kadar ki hükümet konağındaki odasına girebilenler, büyük bir korku ile bu işe teşebbüs ederlerdi. Şairi hastalığı belki o kadar üzmezdi, fakat yaratmak istediği yeniliklerin pek azını yapmağa muvafak olduğu için içinden yaralandı. O, memleketin derdlerini derin gözleriyle incelemiş ve bu yaraları sarmayı içten istemişti.

Son yıllarda bilgisini böyle işlere hasretmişken ömrü bunları başarmağa kâfi gelmedi, ecel onun en hassas yerine elini attı. Nihayet bir gün yeni adımlar attırdığı Adananın ılık havası içinde binlerce kişi onu ulu cami meydanlığına göz yaşları ile getirdi. Bu yaşlar yalnız Türk edebiyatının büyük ustasına, değerli bir ahlâk ve terbiye hocasının kayboluşuna değil, aynı zamanda yenilik bayrağını çeken bir başın yokluğu için dövülüyordu. Büyük şair öleli bugün altmış yıl oluyor. O günden beri hatıralarını bir yazı haline sokmayı sonsuz bir zevk olarak benimzedik. Bu acı satırlar aynı zamanda o felseof şairin ince ruhunu şadedebilirse duyulacak kıvanç cüretimizin çok üstünde olacaktır.

Adanaya 1844 yılından itibaren eyalet valileri tayin edilmeğe başlanmıştı. İlk eyalet valisi Arif Paşadır. Arif Paşadan Ziya Paşaya kadar yirmi bir vali değişmiştir. Ziya Paşa Adanaya geldiği zaman Adana defterdarı Hakkı, mektupçu Nâzım, merkez nâibi Hayadr, müftü Sadık, idare meclisi azaları da Hacı Mustafa Feyzullah, Ahmet Tevfik, Ermeni mümessili Artin, Katolik mümessili Geork, mektubi kalemi mümeyyizi Admi, ticaret mahkemesi reisi Hilmi idi.

O devirde Adanada üç tanınmış şair vardı. Bunlar Yeğen Ağa zade Hakkı, Hacı Nuri ve Hacı Talib zade Mustafa idi. Bu şairlere, çocuk olmakla beraber o zaman Ziya Paşaya kuvvetli bir hicviye yazıp paşanın takdirini kazanan Adanalı şair Ziyayı da ilâve edebiliriz. Bu şairler Ziya Paşayı Bozantı nahiyesinin yakınındaki (Hayvabeyi) hanında Adana mümessilleriyle birlikte karşıladılar. Evvelâ şair Mustafa heyecanla kudumiyesini okumuş, bu kaside okununca paşanın yorgunluktan sinirli yüzü yumuşamış ve kudumiyeyi bir kerre de kendisi eline alarak içinden okumuş, sonra şairini takdir ve tebrik etmiştir.

Paşanın bu iltifatından cesaret alan diğer şairler de kudumiyelerini okumuşlarsa da aynı teveccühü bulamamışlardır. Bundan muğber olan Hakkı derhal şehre gelerek büyük dınvarlara iri harflerle (Ziyası kalmadı mülkün gelince paşası) şeklinde bir kıta yazdırmıştır. Ziya Paşa bu kıtaya sinirlenmiş ise de epeçtle kendisinin Adanaya tayin tarihi çıktığı için şairini tecziye etmemiştir.

Ziya Paşanın Adanada ilk işi hapishaneyi teftiş etmek oldu. Gülek nahiyesinde halkı dalâlete sevk suçile dört seneden

beri hapishanede bulunan Hoca İbrahim Ruştü ve avenesini huzuruna çağırıldı. Ziya Paşa hoca ile bir dinî münakaşaya girişti ve sonra onu ve avenesini salıverdi. Güleklî İbrahim Ruştü o sıralarda seksen yaşında vardı. Toroslarda 70-80 sene evvel onun şöhreti bir evliya şöhretine yakındı. İstanbulda, Mısırdaki, Mekke ve Medîne uzun müddet müderrislik yapmış ve Kurani nazmen Türkçeye çevirmişti. İbrahim Ruştüyü, Ziya Paşa Gülek nahiyesine salıverdikten sonra bunun binlerce halkı dalâlete düşüreceğini tahmin ederek nahiyeye tam teşkilâtli bir mektep açtırmak suretile halkın tenevvül etmesini tensib etti ve bu hâdiseyi Babi âliye bildirdi.

Derhal İstanbuldan muallimler gelmişti. Ziya Paşa Adana'da ilk defa tiyatro binası yaptırarak bir kumpanya getirtti ve halka sahne zevkini tattırmak için memurların tiyatroya devamını mecburî kıldı. Fakat bu tiyatro uzun müddet yaşamadı. Ziya Paşa aynı zamanda memurlara mahsus Fransızca kursu açtı ve lisanın ehemmiyetini onlara anlatan toplantılar tertib eyledi.

Paşanın her yeni hareketini benimsemiyen muhalif kafalar vardı. Bunlar - yukarıda da izah edildiği gibi - Ziya Paşanın huzurunda tenkidde bulunamazlardı. Şairin Hilkatı ve asabiyeti buna müsaid değildi. Muhalifler yalnız kahvelerde toplandıklarında bu yeni fikirli valinin aleyhinde atıp tutarlardı. Ziya paşa memlekette muhalif partileri susturmağa, Müttegallibeleri darbelemeğe ve her aykırı hareketi yatıştırmağa çalıştı. Her fırsatta bunlara güzel ders vermekten, darbeler indirmekten hâlî kalmıyordu. Bir zamanlar şair Hakkının hicivleri ağızdan ağza dolaşmıştı. En nihayet Hakkı aynı zamanda Hamid idaresini hicveylemesinden dolayı da susturulmuş ve İstanbul'a sürgün edilmişti.

Böyle bir baştan mahrum kalan muhalifler mutlak surette Ziya Paşayı asabileştirmek ve yeni hareketlerin öntüne geçmek istiyordu.

Bunun için de çocuk denecek bir yaşta bulunan Adanalı şair Ziyayı yakalayıp bir hicviye yazdırdılar. Nihayet şair Adanalı Ziya yazdığı kudretli hicviyesini bir gece paşanın evinin kapısına atarak kaçtı. Sabahleyin kapı önünde bulunan bu kâğıt parçası vali şair Ziya Paşaya verildi. Öfkeli bir çehre ile imzası meçhul hicviyeyi okuyan şair derhal zabıtaya bu cüretkârın bulunmasını emretti. Memleket bir birine karıştı. İki

gün devam eden sıkı bir araştırma yapıldı. Kahveler ve toplan-
tı yerleri basıldı. En sonra bir ipucu yakalanarak hicviyeyi
yazan Adanalı Ziya bulundu.

Bir sabah suçlu sıfatile Adanalı Ziya vali şair Ziyanın
huzuruna çıkarılırken yiyeceği kuvvetli tokatları düşünüyordu.
Titriyerek içeri girdiği zaman şair Ziya Paşa Adanalı Ziyayı
süzdü. Ve hicviye yazılı kâğıdı göstererek «Bunu sen mi yaz-
dın küçük?» dedi. Aldığı cevap «Evet ben yazdım.» oldu. Bu
cevabı veren genç o anda ceza olarak ana yurttan sürgün ola-
rak uzaklaştırılacağını veya senelerce hapisane köşelerinde çü-
rütüceğini tahmin ediyordu.

Fakat hiç te umduğu gibi bir netice çıkmadı şair Ziya
Paşa: «Aferin evlâdım! sende büyük bir istidad var» dedi. Ceza
yerine takdir alan ve bu neticeden afallıyan Adanalı Ziya el-
lerini oğuşturmayaya başladı... Vali derhal şu teklifi de ekledi :

— Seni tahsil için İstanbula göndersem gider misin? Ka-
biliyetini burada körletme!... Bunu Paşanın ağzından işitmek
inanılmıyacak bir definenin bulunuşu idi. Karşısındakinden ölüm,
darbe bekliyen Adanalı Ziya bir iki gün sonra vali Ziya Paşa
tarafından İstanbula tahsile gönderildi.

Ziya Paşa nafia işlerine de çok ehemmiyet verdi şimdiki
köprüntün sağ ve solundaki korkuluklar yoktu. Onları ilâve
eyledi. Misis köprüsünü tamir etti. Kara taş şosasını yaptırır-
ken yarım kaldı.

Ziya Paşanın ölümü ;

Vazifesindeki gayretinden hasıl olan yorgunluk paşayı
çok sarısmıştı. Eski rahatsızlığı ilerlemişti. 1880 yılının mayıs
başından itibaren evinden çıkmadı. Butün ihtimamlara rağmen
kurtarılamadı. Ve 17 mayıs 1880 de öldü. Adanalıların göz
yaşları arasında Ramazanoğlunun yaptırdığı meşhur Ulu cami
mezarlığına gömüldü.

Aynı mezarlıkta 1871 yılında Adana valisi iken ölen
Süleymaniyeli Ahmet Paşanın da mezarı bulunmaktadır. Ziya
Paşanın Adana valiliği bir sene onbir ay ve yirmi yedi gün
devam etmiştir.

Mezar Taşı ;

Ziya paşa 17 mayıs 1297 yılında ölmüştü; bazı edebiyat

kitabları paşanın Bursada öldüğünü ve oraya defnedildiğini yazmak gibi bir hataya düşmüşlerdir. Şemseddin Sami, İbrahim Necmi, Tahiriülmevlevî dahi hataya düşenler arasındadır.

Pek yakın bir devirde ölen şairin mezarının önünden hâlâ Adanada her sabah binlerce kişi geçmektedir. Ve mezar taşı çarşıya karşıdır. Ölümünün Bursa ile hiç bir alakası yoktur. Ziya Paşa öldüğü zaman Türkiyede bulunan şairler ölümüne tarih yazamamışlardı.

Bu hâdise çok gariptir. Düğünler, doğumlar ve daha küçük hâdiseler için birçok beyitler yazıldığı devirde koca şairin ölümü için bir tarih bulunmaması cidden acıdır. Bu sebeptendir ki mezar taşında şu satırları görürüz :

(Adana vilâyeti valisi Abdülhâmid Ziyaüddin Paşa merhumun fazlû kemali âsarile müsbet ve uluvvü kadrini beyan ve tavsifte zebani üdebâyı zeman bi kudret ve tarihi vefatını nazımda şuarâyı benamı Osmanıyan izhari aciz ve hayref eylediklerinden 97 senesi cemaziyel âherinin 8 nci pazartesi günü gülsen sarayı bakaya azimet eylediklerini vilâyeti mezkûre vergi müdürü Esseyyid Hasan Rıza nesren bu veçhile tahrir e içtisar eyledi.) İşte bu mezar kitabesi bize o devir şairlerinin acizlerini anlatmaktadır. Bunu hem Adana, hem edebiyat namına bir noksan addeyliyen Adanalı Kâf zade Yusuf İzzet, Ziya Paşanın ölümüne güzel bir tarih tanzim eylemiş, hatta belediye de bunun merhum şairin mezar taşına yazılması teklif edilmişti. Fakat bu güne kadar böyle bir iş yapılmış değildir.

Mamafih mezar taşına nesren yazılan kitabe, ölüm yılında yazılmış ve şairlerin acizlerini de göstermiş olması itibarıyla ayrıca bir değer kazanmaktadır.

Bu yüzden eski kitabeyi bozmak hiç te doğru olamaz. Edebî bir hâdisenin pozu demek olan o nesir kitabenin mü-takbel nesil tarafından eski şekli ile görülmesi edebî şeniyyete daha uygun olacaktır.

Mamafih Adananın eski bir muharriri olan Kâf zade Yusuf İzzetin Bulduğu tarihin de ayrıca bir değeri vardır. Bu kıta da edebiyat müntesibleri tarafından unutulmamalıdır:

Dedim mucemle tarihi üfûlün
Ziyası gitti vallahi zamanın

Şahıs Hukuku

— Devam —

Yazan : ALİ HADİ OKAN

İkametgâh — Hukukî bir katedir ki içtimaî topluluk içinde bulunan her insan bir ikametgâh sahibidir. İkametgâh bir kimsenin yerleşmek niyetile oturduğu yerdir. İkametgâh mes'elesi birçok hukukî muamelelerde müessirdir. "Dava, dava olunanın ikametgâhı mahkemesinde açılır,, prensipin bir çok davalar için kaide teşkil etmektedir. Böyle davalarda vasayet, miras, boşanma meselelerinde vadeli tebliğat işlerinde vazii kanun ikametgâh esasını kabul etmiştir. Meselâ boşanma davalarında davacının ikametgâhı, mirasta müteveffanın son ikametgâhı mahkemesinde dava açılır. Şahıslar ikametgâhlarını değiştirebilirler, fakat yeni bir ikametgâhın ittihaz edildiği sabit olmadıkça eski ikametgâhları baki addolunur. Bazan bir kimsenin ikametgâhı meçhul olabilir. Bu takdirde ikametgâhı meçhul olan kimse halen nerede oturuyorsa orası kendisine ikametgâh adedilmesi esas kabul edilir. Medenî kanunumuz 20 inci maddesile böyle ikametgâhı mevcut olmayan kimseler için elyevm sakin oldukları mahallin ikametgâhları olarak telâkki olunmasını kabul etmiştir. Bazan ihtiyaç halinde ikametgâh fazlaşabilir. Bu ancak Ticarî ve Sınai müesseseler hakkında hüküm ifade edebilir ve "bir kimsenin aynı zamanda birden ziyade ikametgâhı olamaz,, kaidesine de istisna teşkil eder.

İkametgâhını tayin hususunda herkes salâhiyeti haizdir. Bu onun şahsî hürriyetine teallük eden hukukî bir meseledir. Fakat bazan kanun içtimaî menfaatleri ve bazan şahısların hususî vaziyetlerini göz önünde tutarak onlar için kendisi bir ikametgâh tayin eder.

"Şahıs Hukuku" nun geçen sayımızda çıkan parçasının üçüncü satırı bşidaki [Edilemezler] kelimesi edemezler olacaktır. **Görüşler**

Bu gibi ikametgâhlara kanunî ikametgâh diyoruz. Kanunî ikametgâh sahibi olan kimse keyfine göre ikametgâhını değiştiremez. İşte medenî kanunumuz da kocanın ikametgâhını karının, Ana babanın ikametgâhını Velâyetleri altındaki çocukların ikametgâhı ve vesayet altındaki kimselerin ikametgâhını da kendilerinin vesayet muamelelerine bakmak salâhiyetini haiz olan mahkemenin bulunduğu yer olarak tayin etmiştir.

Yine kocasından ayrı yaşamağa veya başlı başına bir sanat ve ticaret tutmağa hâkimlik hükmü ile veya kocasının rızası ile salâhiyetli bulunan karı için de müstakil ikametgâhı kabul etmiştir.

Sahih ve sahih olmiyan neseb—neseb bir şahsın kan rabitasile veya bunu takliden yapılan evlâtlığa kabul muamelesile hasil olan hukukî bir rabitadır. Bu sahih ve sahih olmiyan neseb diye ikiye ayrılır. Her ikisi ayrı ayrı hukukî ehemmiyeti haizdir. Hukukî neseb tabiri ile de yadolanın sahih neseb kanununun tayin ettiği şartlar dairesinde vukubulan evlenmenin mahsulüdür. Fîli neseb diye yadolanın diğer nesebe gelince bu sahih olmiyan neseb de kadınla erkeğin kanunun kabul ve tasdik etmediği bir şekilde birleşmelerinden vücude gelen kimselerin nesebidir. Kanun nazarında nikâhtan doğan çocukların mevkiî nikâhsız doğanlara nisbetle daima yüksektir. Bazı kanunlar bu gibi çocukları ana ve babalarının vaziyetlerine göre ayırırlar ve bunların mahrumiyetlerini derece derece artırılır. Birtakım kanunlar nesebi sahih ve gayri sahih olmak üzere ikiye ayırmakla iktifa ederler. Sahih olmiyan neseb bazan aralarında, kanunen nikâh memnu olan kimselerin münasebetlerinden doğan çocukların nesebidir; bazan nikâhlı kimselerin kendileri ile nikâh rabitası olmiyanlardan edindikleri çocukların nesebidir; bazanda alelâde ve aralarında nikâh caiz olan ve başka bir nikâh rabitaları bulunmiyan kimselerin münasebetlerinin mahsulüdür. Sahih veya gayri sahih neseb doğuran ana, çocuk ile sulübünden geldiği baba arasında mutlaka hukukî bir rabita meydana getirir.

İşte hısımlık hâli böyle yekdiğerinin sulbünden gelen kimselerin hukukî rabitasile başlar. İnsanlar müşterek bir ana ve babanın mahsulüdür. Bunların arasındaki neseb hısımlığına ci-

var hısımlığı denir. Çünkü bunlar müşterek baba anaya nisbetle bir zaviyenin yan yana dıhleri gibi bir manzara arzederler. Neseb hısımlığı bu suretle müşterek bir sulpten inenler arasında olduğu gibi amudî bir hat istikametinde yekdiğerinin sulbunden gelenler arasındaki neseb veya kan hısımlığı dahi usul ve fûru hısımlığı namını alır. Bir insanın dedesi, babası kendisinin asli diğer tabirle usul hısımlarıdır.

Bir kimsenin oğlu, torunu, torunun torunu da kendisinin fûru hısımlarıdır.

Hısımlığın derecesi gerek usul ve fûru gerekse civar hısımlığında doğumların adedine göre tayin olunur. Meselâ usul ve fûru hısımlığında beni büyük babamdan ayıran kaç nesil varsa hısımlığın derecesi ona göre hesap edilir. Binaenaleyh büyük babamdan babam, babamdan da ben dünyaya geldiğim için büyük babamla aramdaki hısımlık ikinci derecede bir hısımlıktır. Civar hısımlığında dahi müşterek sulple civar hısımlarını raptetmek için kaç doğum varsa hısımlığın derecesi ona göre teayyün eder. Meselâ kardeşlar arasındaki hısımlık ikinci, yeğenler arasındaki hısımlık dördüncü derecedendir.

Bir de sebeb hısımlığı vardır. Sebeb hısımlığı evlenme neticesinde olur. Evlenen bir erkeğin karısının bütün neseb hısımları kocanın sebeb hısımları olur. Buna sıhriyet diyoruz. Sebeb hısımlığı yalnız karı veya koca ile bunlardan birinin neseb hısımları arasında cari olup karı veya kocanın kendi hısımları arasında cari değildir. Evlâtlık dahi bir hısımlık rabıtası meydana getirir.

— S O N —

Garb Musikisinin Memleketimize Girişî

Nuri Ardiç

Dinî ve gayri dinî Avrupa musikilerinin memleketimize girişinin mazileri pek eskidir. Bu hareketin başlıca üç devir içinde tetkik olunması icab eder.

A — İlk Katolik kilise musikilerinin İstanbuldaki Katolik kiliselerinde erkenden icra olunmaya başladığını görüyoruz. Bu musikiler (plain—chant) ve (Organun) denilen nevilirdi. Henüz Milâdî 13 üncü asırda Galatada dokuz Katolik kilisesi vardı. Evliya Çelebi Seyahatnamesile garb me hazarında bu kiliselerin Erganun (yani org) larından bahsedildiğini görüyoruz. Bu sanatların istanbullular arasında bidayette hiçbir tesiri olmadı da, 18 nci asırda bir kısım Ermenilerin katolik mezhebine geçmeğe başlamaları, Ermenilerin garb musiki nevileri ile Türklerden evvel ünsiyet peyda etmelerine sebep oldu. Levantenteride bu arada zikretmeliyiz. İki üç sesli Ermenice çocuk şarkılarını havi pek eski mecmualar bulunmuştur. Türkler Garp musikilerini dinlemek fırsatını daima ele geçirebiliyordu. Fakat 15 ve 16 ncı asırlardaki Avrupa musikisinin bediiyatı seviye itibarile Türk musikisinden hiç te yüksek olmadığı için cedlerimiz musikilerini tercihte haklı idiler. Esasen o zamanlar Rumlar ve Ortodoks Ermeniler de Türk musikisini her şeye tercih ederlerdi. Ermenilerin Ermenice bilmediklerini bu münasebetle ilâve edelim.

Ermeni kadınları Kilisede kafes arkasında feraceleri içinde erkeklerden ayrı olarak dua eder, Katolik duaları Türkçe ter-

cümelerinden okunurdu. Ledi Montagü, Rahip Toderini gibi o zamanki maruf müdekkikler Türk Musikisinin o zamanki Garb sanatına şayanı tercih tarafları bile bulunduğunu yazmışlardır. Bu eski asırların İstanbulunda garb sanatı tamamiyle ecnebilerin elinde idi.

B — Fakat intibah devrini geçerek yükselen Garb musikisinin Türklerin de dikkatini celbetmemesine imkân kalmamıştı. Tanzimatla beraber evvelâ Askerî ve daha sonra salon orkestralarının merkezi sarayda kuruldu. Mabeyin mızıkası bir nevi musiki mektebi idi. Hariçten en evvel Ermeniler davrandılar. Başlangıcında İtalyanlardan tercihen yardım görüldü. Çünkü İtalyan musikisi halkımızın hislerine daha uygun gelmişti. Sultan Mahmudun getirttiği Donizetti bu işlerin ilk hakikî banisi sayılır. Abdülmecid devrinde saray musikisi çok yükseldi; Abdülâziz ise sanat işlerine taraftar görünmedi. Abdülhamit onun yıktıklarını tazelemek istedi.

Fakat bütün bu işler (icra) ve garp eserlerini tanıma yolunda yapılmış teşebbüslerdir. Saniyen büyük kütlelerin bu eserlerden istifade edebilmesi namına konservetuar açmak, saray takımlarını halkın istifadesine temine hasretmek gibi işler görülmiyordu. Savti musiki tamamiyle mühmel bırakılmıştı. Hele garb tekniği ile millî eserler yazmak suretile Millî bir repertuar meydana getirmek yolunda hiç birşey yapılmıyordu. Yazı tekniğini tahsil merakı uyandırılmamış, daha doğrusu böyle şeyler kimse'nin aklına bile gelmemişti. Kadınların tesettürü, tercüme güçlükleri gibi engeller yüzünden (Koro) musikisi başlıyamamıştı.

C — Neticede bizdeki edebî tanzimat tam vaktinde olduğu halde musiki tanzimatı Cumhuriyet devrinin gelmesini beledi; mamafih unutmuyalım ki Avrupada da eser noktaî nazarından edebî intibah devirleri daima musiki intibahlarına tekaddüm etmiştir. Musiki şubelerini tahsil ve yaymadaki güçlüklerin bu gibi gecikmelere sebebiyet verdiği muhakkak gibidir. Meselâ şiir yazmak kavaidi beştekarlık kavaidinin gösterdiği tahsil güçlüğü yanında pek kolay öğrenilebilen bir mevzudur. Nasilki Mimarinin çok uzak devir mesafelerile intibah hareketleri gösterebilmesinin sebebi de Aristokratik, yani zenginliğe ve Ağır para sremayelerine ihtiyaç gösteren bir sanat şubesi olmasıdır.

Manisalı Ali

— 2 —

Necmettin Esin

Çok zarif ve sade bir itina ile döşenen misafir odasında yalnız ben ve refikam var. Koyu vişne kadife koltuklardan sıcağın bir renk dağılıyor, odanın sükûtnu biraz daha dilsizleştiriyordu. Evin Bayanı siyahlar içinde... Biraz konuşmadan sonra tekrar derin bir sükût... Bu ikinci sükûtu benim ilk sorgum uyanırdı.

— Bayan, Başınız sağ olsun.. Sizi böyle teessürünüzün en hududsuz bir zamanında rahatsız ettiğimiz için bilhassa affınızı rica ederim.

—

— "Ali Bey,"in ismini bedileştirmek maksadile halkevi adına hayatı hakkında "Görüşler,"de bir yazı yazmak istiyorum. Bu hususta bildiklerinizi ve yardımınızı esirgemezseniz...

— Memnuniyetle...

— Çok teşekkür ederim...

— Bildiklerimin ana temeli... "Ali Bey," 16 yaşında gönüllü olarak askere gitmiş, İstiklâl savaşının sonuna kadar bütün hayatı askerlikte ve muharebede geçmiştir. Size daha esaslı birşey olmak üzere mevcut vesikalarını getireyim. dedi.

Vesikalar elimde.. Bir tarih gibi yığılan kâğıtların bazılarını okuyorum. Doğumunu milâdi tarihine çevirdim. 1885... Bunları birer birer gözden geçirirken hemen her muharebeyi ihtiva eden bu kâğıtlar üstünde "Ali Bey,"in parlak muvaffakiyetlerini takdirle karşılayan kumandan mühürleri ve imzaları görünüyor.

Ozaman Anladım ki; "Ali Bey,, son asır Türk tarihinin başından, bütün dünyanın karşısında dizçöktüğü, azameti önünde yerlere kapandığı Başkumandanlık meydan muharebesine kadar, büyük Atatürkün büyük zaferine kadar geçen bütün muharebe-lerde kılıç sallamış, tetik düşürmüş kahramanlardan birisidir.

* *

*Ali Bey,, resmi kayıtlara ve bizim eski tarihe göre 302 de Manisanın Kula kazasında doğmuştur. Babası Seyid Ali mahallesinde oturan Bozoğlan oğullarından Ahmed Efendi isminde bir zattır. 16—17 yaşlarında gönüllü olarak askere giden Manisalı; Rumeliye geçiyor. Manastırda ve Selânikte gençlik yıllarını ve millî macera dolu hayatını yaşıyor. Ozaman memleketi idare edenlerden bilhassa askerî rüesanın nazarı dikkatini celbediyor. Topçu çavuşluğuna terfi ettiriliyor.

* *

Uzun zaman memleketi koyu bir istibdadla idare eden Abdülhamidin saltanatına son vermek, memlekete hiç olmazsa azıcık olsun bir nefes aldirmek için Selânikten İstanbul üzerine yürüyen ve tarihte ikinci meşrutiyeti ilân ettiren hareket ordusunun içinde „Ali Bey,, topçu olarak bulunuyordu.

Manisalının topçu çavuşu olduğunu ozamanın altıncı niza-miye fırkası kumandanlığının 13 teşrinevvel 326 tarih ve 51 numaralı tezkeresinden öğreniyoruz.

* *

Balkan harbine de girdi. Umumi harpte Teşkilâtı mahsusa alayında Erzurumda, Bitliste, Vanda, Bağdadta çalıştı. Oralarda dahilî sükûnn bozanlara karşı arkadaşlarıyla sonsuz bir fedakârlıkla uğraştı. Ozaman Teşkilâtı mahsusa zabıtlığına terfi etmişti.. Yüzbaşı rütbesile...

* *

Vatanın hazin bir gurobla başbaşa kaldığı sıralarda Türkün büyük evladı Atatürk Karadenizin çılgın dalgalarını yırtarak 19 Mayıs 1919 da Samsuna ayak basmışlardı.

Büyük şefin, Zafer kartalının kanat çırpışlarının billür sadaları altında Türk milleti toplandı. Atatürk alkışlar arasında yıldız gibi, Ay gibi, Güneş gibi mor bulutları delerek semalara yükseldi. Adına İstilâl savaşı, Millî mücadele, Kurtuluş harbi dedğimiz mukaddes dövüşün başından sonuna kadar çarpışan

kahramanlar ordusu arasında "Ali Bey,, i de canlı bir fedakârlıkla görüyoruz.

Garb cephesi kumandanlığının 4 Temmuz 336 tarihli bir emirlerinden "Ali Bey,,in Gördes ve havalisi akıncı kumandanı olduğunu, ve ozamanki 11 inci fırka kumandanlığının 6 Ağustos 336 tarihli ve 79 sayılı emirlerinden de mezkûr fırkanın kuvayı mllkiye kumandanı olduğunu ve Adana cephesine, görülen lüzum üzerine, izam edildiğini öğreniyoruz.

* * *

İstiklâl savaşı yıllarında Orta Anadolu'da ve Adana cephesinde gösterdiği fevkalâde yararlıktan dolayı 21/3/338 tarih ve 277 numaralı, 13/4/341 tarih ve 2540 numaralı olmak üzere kendisine iki defa kırmızı şeritli istiklâl madalyası verilmiştir.

Adana cephesi hatırasında da; Adana belediye riyasetinin 3 Temmuz 338 tarih ve 261 numaralı mazbatasına; [gerek cephe gerisinde ve gerek bizzat cephede millî grup ve milis tabur kumandanlıklarında hizmeti fevkalâde ve fedakârisile elhak sezavânî takdir bulunan Manisalı Ali Beyin halkın arzusu ve meclisi acizanemizin olbaptaki karar ve tensibile fahri hemşeriliklerini kabul ve ilân eyeriz.] satırlarına rashiyoruz. Bununla "Ali Bey,,e mükâfat olarak "Adanalı,, sıfatı veriliyordu.

Bütün bunlarla da anlıyoruz ki "Ali Bey,, Manastırda, Selânikte, İstanbulda, Erzurumda, Afyonda, Adanada aynı samimiyet ve asaletle çalışmıştır.

Adanalıların çok hakları var. Hakikaten Manisalı; Adanalı olmuştu, evini Adanada, bilmiyen, tanımiyan; tatlı ve samimî muhabbetlerinden zevk duymayan tek Adanalı yok gibi idi. Onu bütün Adanalılar severdi.

Nitekim; gözlerini ebediyen hayata yumarken ardından bütün bir Adana, hıçkırarak, dövünerek ağlamıştı. Ölümüyle gönüllerde bıraktığı yaralar hâlâ kabuk bağlamadı.

"Ali Bey,, Öldü. Fakat kahraman Manisalı, hâlâ kendisini tanıyan bütün dillerde ve gönüllerde parlak bir ateş gibi yanıyor ve yaşıyor.... [*]

[*] Manisalı hakkında yazdığım şu satırlarda bana gösterdikleri yardım ve rehberlikten dolayı muhterem ailesine, Bey Baba Sadettine, kayınbiraderi Memduh Pekbelgene, Borsa muhasibi Namığa bilhassa teşekkür emeyi borç bilirim.

Necmettin Esin

Sihhat Bahisleri :

Çocuk Bakımı Hakkında

*23 Nisan 938 de Halkevinde
Sosyal Yardım Komitesi Başkanı
Doktor EKREM BALTACI nın
verdiği konferanstan*

Sevgili yurddaşlarım;

Bu akşam, devlet teşkilâtının enerjisinde dayandığı ulus birliğinin ve kuvvetinin esası olan nüfusumuzun ve halkımızın sihhî varlığında temeli olan yeni yurt yavrularının sıhhatte ve zinde yani her cihetçe Türk vakarına ve Türk karakterine uygun fennî evsafa malik olabilmesi için göz önünde tuttuğumuz mühim bir mesele üzerine bu musahabeyi yapıyor ve bu onurlu işi bana veren Halkevi başkan ve yönkuruluna müteşekkîr bulunuyorum.

Sihhatli çocuk yetiştirmek bilgili yuvalar kurmak demek, fennî tavsiyeleri anlayıp kabul edecek ve onu yapacak anneler yetiştirmek demektir. Malûmdur ki çocukların bünyesi büyük adam gibi değildir, her gün büyümeğe, vücut sathı genişlemeğe ve tekâmül etmeğe muhtaçtır. Bunlarda ilk zorluk şudur: gıdayı çineyip ağızda hazmetmeği ilk üç aya kadar bilmezler ve ağızlarına ne verilirse ve ne ahırlarsa derhal yutarlar. Malûmunuzdur ki ağızda salya denilen bir mayi vardır; bu, yemeklerin ilk hazım suyudur. İşte çocuklar ağızına geleni çiynemeden yuttuklarından ve ağızda ememediklerinden ağızın hazım üzerine olan tesiri kalmıyor ve aynızamanda hazım âletleri denilen mide ve barsaklar da henüz bu gıdaları hazmedecek tekâmülde olmadıklarından lâaletta-yin verilen gıdalar hazmolmadan oldzğu gibi ya kusarak veya kakalarile dışarı çıkarırlar. Neticede çocuk beslenemez işte bu

çok nühim bir meseledir; bu sebepten bunların tekâmül ve neşvünemasını temin edecek olan aynı zamanda hazımsızlık yapacak muzir maddeleri havi olmayan bir gıda bulmaklığımız lâzımdır; lâzımdır ki, vücut hücrelerinin binasını teşkile yardım ederek neşvünemayı temin etmiş olsun. O halde bu gıda ne olmalıdır acaba?

Bunun için de uzun düşünmeğe hacet yok, elimizde tabiatın bize verdiği mükemmel bir gıda vardır; o da hepimizi büyüten anne sütüdür. Bu bulunmayınca buna yakın evsafıta hayvan sütleri verilebilir; meselâ eşek, kısırak, keçi ve inek sütleri gibi. Eşek ve kısırak sütleri daima bulunmaz. Keçi sütü de bazan çocuklara zafiyet verdiğiinden her zaman bulunabilen inek sütü tavsiyeye şayandır.

Sütte vücut hücrelerinin ihtiyacını ve nemasını temin edecek maddeler tam ve mükemmeldir. Süt umumiyetle tam bir gıdadır, sütün terkiibini taklit ederek yapılan mevcut gıdaların hiç birinden sütün verdiği hayati neticeyi almağa imkân yoktur. Ve hakiki süt ile beslenen çocuklarla sınavi mamalarla beslenen çocuklar arasında çok farklar vardır. Sütte lüzumu kadar albümin, lüzumu kadar madenler bulunduğu gibi hareket ve kuvveti yapan yağ ve şekerli maddeler ve faaliyeti uzviyeyi temin edecek vitaminler vardır. Sütün terkiibinde bulunan albüminler vücut ihtiyacını ve nemasını temin eder; madenler kemiklerin teşekkülünde ve kireçle fosfor keza kemiklerin ve sair âzamn nemasında büyük rol oynayan bir eleman olarak icrayı tesir eder.

Süt çocuklarının gıdası şüphesiz süttür; süt hamille başlar, doğumla kemale gelir ve doğumdan 2-3 gün sonra tabii terkiibini kazanır. Süttten kesme zamanına kadar çocuğun neşvünemasile mütenasip bir mükemmeliyet gösterir ve öyle ki çocuğun her dakika büyüyüp nemalanmasına ve süttten kesme anına kadar muntazaman çocuğun midesine, hazım ve temsil kabiliyetine göre bir vasıf alır. Görülüyor ki, hergün çocuğun bünye ve kabiliyetine göre bir vasıf alan süt kadar, çocuk gıdaları arasında, kuvvetli ve mükemmel bir madde yoktur.

Bu gıdadan çocuğun lâyikile istifade edebilmesi için emzirmenin bir usul dahilinde olması lâzım. Lüzumundan fazla ve eksik verilen süt terkiibe mükemmel de olsa faydadan ziyade ziyan verir. Nitekim böyle iyi idare edemiyen annenin sütü bazan mide ve barsak hastalıklarına sebebiyet verir; o halde çocuğun

beslenmesinde nazarı dikkate alınacak nokta emmeleri muntazam fasılalarla ve fennî usul ile vermektir.

Çocuklar her iki buçuk saatte bir emzirilir; emzirme sabah beşte başlar, gece on birde biter... Yani yirmi dört saatte yedi sekiz emzirme verilir. Yalnız 4 cü ay sonundan itibaren süt ifrazı çoğalır ve çocuk kuvvetlenir; bunun için her emzirmede sütün miktarı da çoğalacağından emme aralarını biraz daha uzatmalıdır. İyi bir sıhhate malik çocuğun midesi bir saat üç çeyrek kadar bir zaman zarfında ancak sütü mideden boşaltır. Bu halde mide boşalmadan tekrar emzirilirse bu tehlikelidir. Zira istirahat devresi esnasında mide çalışacak ve mikroptan temizlenmesine mâni olunacaktır.

Şu hale göre beş ve altıncı aylar zarfında emme müddetleri 2,5 saatte ve altıncı aydan sonra üç saatte bir olmalıdır. Geceleri altı saat istirahat etmelidir; ancak bu suretle mide bozulmaz ve çocuğa faydalı olarak çalışır.

Sıhhatli ve iyi büyümüş bir çocuğun gece ağlaması mutlak açlığından değildir; ya fena yatmıştır, ya altı ıslanmıştır veya elbisesi sıkıştır. Bu gibi sebeblerin tashihi çocuğu rahatlatır. Bunun için gece ağladıkça meme vermemeli; ilk günler hariç, diğer ik haftalarda biraz fazla meme de bırakmanın zararı olmaz. Meme verme müddeti çocuğun iştihasına, kuvvetine, meme başlarının şekline ve memedeki sütün miktarına ve hatta günün vaktine tabidir. İyi sıhhatte bir çocuğa dolgun bir memeden emme şartile 6-7 dakika kâfidir. Zayıf, vaktinden evvel doğmuş olanlarda yirmi dakika bile bazan kâfi gelmez.

Memeler sabahları daha sütlüdür. Bu sebeble akşam emmeleri sabahtan biraz daha uzun olmalıdır. Bazı ahvalde yemek müddetlerini kısaltmak veya uzatmak için çocukları tartmağa mecbur oluruz. Bugün için her memeyi 6-7 dakika emzirmek iyi bir usul olarak kabul edilmiştir.

Neticeten usulü dahilinde verilecek anne sütü, ancak, yavruyu tehlikesiz ve gülbüz bir halde yetiştirir. Diğer sütler de daîma çocuk bünyesini ve bakımını tehlikelere koyan sebeblerdir. Bu sebebledir ki Fransanın en meşhur çocuk hekimlerinden biri (Analar, çocuklarınızı mutlak kendiniz emziriniz) der. Bu çok doğru ve çok isabetli bir hitap ve bir hakikattir. Nitekim istatistiklerde anne südünü alamıyan ve bayvan sütile beslenen

çocuklardaki ölüm sırf anne sütile beslenenden 4-5 defa fazladır. Ana sütünden mahrum çocuklar ana sütile büyütülen çocuklardan ziyade sari hastalıklara ve bilhassa vereme, kemik hastalıklarına tutulmaktalar ve beden teşekküllâtı da küçük ve zayıf olmaktadır.

Anne südü kâfi gelmezse veya südü çekilirse sütninlere müracaat olunur. Filhakika anne südünden sonra en makbul ve en iyisi sütnine sütü isede bunun da mahzurları vardır. Buna rağmen hayvan sütlerine nazaran anne südüne yakın tipte olması itibarile tercihe şayandır.

Fevkalâde mühim ve hayatî sebebler olmadıkça anneler mutlaka çocuklarını itinalı bir şefkatle kendileri emzirmelidir. Bu cihet çok mühimdir. Birçok zenginler tanırız, çocuklarını doğurur doğurmaz süt ninelere verirler; bu hal ya zevcin hodkâmlığına uymak veya kendi çayları, suvareleri ve eğlenceleri için emzirmeği mahzurlu görmektendir. Böyle annelere kalplerimiz sızıyla sızıyla rastgelmekteyiz. Biz bunlara memleket namına ve Türk kanı taşıyan her yurddaş namına acırız. Bunlarla hekimlik kadar bütün içtimâî meslekler mücadele etmelidir. Ve demelidir ki emzirmek vücudun tabii bir ihtiyacını gideren bir keyfiyettir. Ve tabiatın kanunlarına karşı gelmeyen zararsız ve aynı zamanda güzelliklerini bozmayan ve sıhhatlerini asla haleldar etmeyen bir ana borcudur. Bu borcu mensub olduğu içtimâî kütile de kendinden hassasiyetle bekler, fennî emzirmek asla memelerin şeklini bozmaz, memelere gevşeklik vermez; sıhhatli hatta hiç meme yermemiş birçok kadınların porsuk memeleri buna misaldir. Onların hissiyatlarını ve maneviyatlarını yükseltmek lâzımdır. Hiçbir suretle tabii emzirme olmayacaksa ozaman hayvan sütü verilir. Burada da mühim bir mesele var acaba her süt çocuklara lâzımgelen faydayı verir mi?

Yavruların beslenmesinde ona verilen sütün yalnız terkinin tam olması kâfi değildir. İyi diye içilen sütü çocuklara verdiğimiz zaman zarar gördüğünü görüyoruz. Zira sıhhi bir surette sütün terkibi ile beraber içindeki mikropların, ineğin gıdasının, hava almasının, güneşlenmesinin büyük tesiri vardır. Ve bunlar çok mühimdir. Sonra sütü mikroptan temizlemek için yapılan takimin de mühim rolü vardır. Sütün mikroplarını öldürür, lâkin vitaminlerin ve sütün bozulmamasına yardım eden bazı mu-

hammirlerin de harab olmasına ve sütün çabuk bozulmasına sebebiyet verir. Bu olunca farkına varılmadan çocuğa verilirse bu zehirler çocuğun barsağını bozar ve ishallerle sebebiyet verir, eğer terkihi ve vitamini de bozulmuşsa çocuğu besliyemez.

Pastörize sütlerin de mahzuru vardır. Bunda ferman lâktik denilen süt hammirleri harab olur ve sütün bozar; o halde ne yapmalı?

Çocuğun içeceği süt ancak mikropsuz ve laze olarak tedarik edilenidir. Ve nihayet süt sağıldıktan sonra çocuğa 6-7 saat zarfında gelmesi ve çocukların da ancak bu sütün içmesi lâzım?

Bu işte hayvan gıdasının, hava almasının, güneşlemesinin, ahırının temiz olmasının, sağan elin temiz olmasının da tesiri vardır. Süt sağlıklı sağılmaz derhal zaid 5 derecede soğutulmalı ve muakkam şişelere konmalı, böyle bir sütün eve geldi mi bunu yetmiş derecelik ispirto ile yarı yarıya karıştırırsak sütün kesilmemeli.

İşte bu şekildeki sütün çocuğu besler; aksitakdirde lâalet-tayin bir sütünle çocuk beslemek tehlikelidir. Halbuki anne sütün-de bu tehlikeler yoktur. O halde bütün bu tehlikelere karşı-koyamak ve çocuklarımızı Atatürk çocuğu gibi yani tam bir Türk olarak yetiştirmek için evvelâ, "anneler çocuklarınızı bizzat kendiniz emziriniz ve onlara bakınız,, sözünü hiç bir vakit unutmamak bir vatan borcudur.

ZEYNEB

Bağımdan fışkırıp her an çağlıyan
Sularla testisin doldurdu Zeyneb,
Önce kıvanç duyup sonra ağlıyan
Pembe bin yanağı soldurdu Zeyneb.

Pembe renkler soldu, yeşil karardı..
Zeyneb dağbaşında birin arardı;
Rüyasında bilmem kimi sarardı!
Ona saçlarını yoldurdu Zeyneb.

Konca verdi ona kendi eliyle..
Bağlandı kalbleri derin sevgiyle.
Sevgi müjdeliyen seher yeliyle
Boş olan göğsünü doldurdu Zeyneb.

Nazire Kısakürek

TENKİD

DÜĞÜM

H. Salih Asyalının kitabı münasebetiyle

Yazan : Ziya İlhan

Adananın genç şairlerinden Hamid Salih Asyali'nin ilk eseri olan (Düğüm) hakikaten şiirin tilsimi ile ilmiklenmiş
çözebilmek, onun içini görebilmek okadar güç ki.

Kalbimden lime lime
Muhayyel sevgilime.

mısralarile armağan edilen ve 937 yılında İstanbulda basılarak
(30) kuruşa satılan bu (64) sayfalık şiir kitabını tekrar okuyorum :

Mademki gün batacak
Bu dağların ardına
Neden yeşil suların,
Bu akan duyguların
Takılmam kanadına ?

.
.

Ve mademki bana sen
Bir kere görünmeden
buluşmamak mukadder
Neden tereddüt eder
Senden ayrı kalırım ?

Sensiz ki her şey yarım,
her kes yabancı bana.

İsterim : öldüğümü
Yırtıcı kuşlar duysun;
Senin gözünden irak..
Ne gök bilsin, ne toprak
İçimden ağlıyarak
çözdüğüm bu düğümü
Bağlarken hatrana. . .

kitaba adını veren bu mısralarda ruhları saran ve sarsan bir lirizm var. Hamid Salih'in bütün şiirlerinde bu hassa hissedilmektedir.

O, seven ve sevmek ihtiyacıyla çırpınan ve bu duyguların yardımı ile lirik mısralar yaratabilen bir şairdir. İlk şiirinden son şiirine kadar sevgilisi ile baş başadır. Her sayfada hazdan ürpereyen ve sevgiden mest olan geniş bir hassasiyet şiir ve ifade olmuş. . .

Bazan kaçmak, bazan yaklaşmak ve bazan da nefret etmek istediği muhayyel sevgili. . . daima o. . . .

Sevgilim seni dün seyre koyuldum;
Balkonda bir çiçek, bir fidan gibi
Serpilmiş, açılmış, neşeli buldum.

Sevgilim sen benim rüyama gelen
Rüzgârla titriyen bir şamdan gibi
Yüzümden yukarı doğru yükselen,

Bazan pek küçülen, bazan büyüyen
Bir gölge, bir ışık... Ve daima sen. . .

İşte kitabın son şiirinin son kıt'ası :

Yok, ölürsem dileğim yine gerçek olmadan
Bu muhayyel sevgili, elinde yedi şamdan,
Fanilere aşkımın lürküsünü sunacak.

Elinde yedi şamdan tutan bu muhayyel sevgili muşahhas bir tip olamaz mı? Yoksa Hamidin sevgisi platonik bir aşk mıdır? Hatıralar beni maziye sürüklüyor:

Hamid Salihî ilk tanıdığım gün gözlerimin önünde canlandı. Çağlayanlar memleketi güzel Antalyadayım. Hamit Salihî İstanbula gidiyordu. Onu (geçit) ve (Serveti Fünun) mecmualarında okuduğum şiirlerinden ismen tanıyordum. Karşında orta mektebini yeni bitirmiş bir delikanlı çehresi belirdi. "Hamid Salihî, dediler. Ben yazılarının olgunluğundan onu daha yaşlı zannediyordum. Ulu bir çınarın altında kahvelerimizi içerken o bana yeni şiirlerini okumuştü. Birkaç mısra hâlâ hafızamdadır :

Kışa kalan bir çiçek
Son damlayı içecek..
Kaderden daha gerçek
Efsanem oldun ülker.

bu genç istidatta yarının kuvvetli ışığını sezmiştim.

Kitapta bu şiiri beyhude aradım. Nedense hatıramda yaşıyan bu şiirden bir mısra bile yok. Fakat teşpihlerini daima yedi adedile kuvvetlendiriyor,

Arzum yedi denizi dolaşan bir gemide
Yedi iklimde gezen rüzgârlar gibi taşkın.

* * *

Yüzüyordu bir çelenk,
Bi dalgacık kopardı.
Şimdi suda yedi renk,
Yedi demet gül vardı.

Bir çok şiirlerde tekrarlanan bu yedi rakamı acaba bir sembol müdür ? Yoksa asıl düğüm burada mı?

* * *

Şaire liriktir demiştim. Hamid Salih aynı zamanda şiirin tekniğine ve şeklin mükemmeliyetine riayet eden ve bu suretle şiirin hakiki ahengini bulmağa çalışan bir gençtir.

Gün ağardı sevdiğim, ufuklar yandı gene
Uyandı kuşlar, sular; uyandı derdlerimiz.
İki taze gül gibi bir uğursuz dikene
Takıldı kalplerimiz, parçalandı derimiz.

Şair halk edebiyatı ile de uğraşmıştır. Bazan Karacaoğlan kadar samimîdir.

Bir tereddüt mü saklıyor
Bana gözlerin, gözlerin?
İki sükût mumu gibi
Yana gözlerin, gözlerin!

Hayallerim kaldı orda
Sönüp yanan iki korda..
Eğil de bak, beni sor da...
Ayna gözlerin, gözlerin.

Bakınız şair karanlık gecelerde yılnızlığın sonsuz ıstırabını ne kadar kuvvetli ifade ediyor:

Masada yanan mumun,
Yataktaki uykumun
Duvarda resimleri.

Düşünce gibi derin,
Bütün sevdiklerimin
Başımda isimleri.

Pancurda esen rüzgâr,
Yolda düdük sesleri..
gözünde iltimalar
Ve gençlik hevesleri.

Döküldü tereddütler,
Eridi masada mum.
Yığın yığın öğütler...
Yastığa düştü uykum.

Şair bize bu ilk eserinde yenilikler getirmemiş, fakat son çıkan şiir kitaplarında böyle güzel şiirler o kadar az ki. . . .

H mid Salihin muhayyilesi geniş, teşbihleri de yerinde ve mükemmeldir:

Deniz henüz uyuyan içli bir çocuk gibi..
Ay ufka bırakılmış yelkensisiz bir kotradır.
Yıldızlar bir kub'ede sedeften boncuk gibi,
Bulutlar işlemeli, parçalanmış bir çadır.

Sabahtan akşama kadar iri kemikli kuru rakamlarla uğraşmak mecburiyetinde olan şair sitem ediyor:

Gururumu kabından taşımak istedin de
Beni etten kemikten bir mabuda kul ettin.
En temiz hislerimi, kör ümmetli bu dinde
Bana baş çevirmiyen bir boyuna pul ettin.

Bir tas su kadar berrak, duru, beyaz duyguma
Gecelerden bir damla gibi sen hulul ettin.
Her lâhza kalbimdesin, gözlerimdesin amma
Dostlarının içinde dostlardan yoksul ettin.

Şairin bu sitemi kendi kendine değil de çok sevdiği şiire ise haklıdır diyebiliriz.

Çünkü şiir eski sihrini kaybetmek üzeredir. Şiir dünyasında duyulan manevî hazlar, midenin maddî ıstırabını dindirebilseydi ne kadar güzel olurdu. O zaman bütün mustaribler şiirden teselli umardı. Maddenin ruha hakim olduğu bu zamanda şair, ıstırabın çocuğu ve dünyanın en bedbaht insanıdır.

(Düğüm) de güzel hayaller, pürüzsüz mısralarda bir su

şırıltısıyla akıyor. Esrarla dolu a'ş-şam fısıltılarına makes olan bu sevgi hisleri ruhumuzu kendine çekiyor.

Hamid Salihin aruz şiirleri de Türkçenin berrak ahengi içinde heceleşmiş gibidir :

Görmek seni her an, seni duymak..
Gölgen gibi yavrum sana uymak.
Sevgimle giyin, benzime gel bak,
Dün aklına ölmek bile geldi.

Peyzajlar halinde resmedilen; gönümüzü, dimağımızı meşgul eden bütün şiirlerinde özensiz bir akış var :

Bir lâhza o gizli hisse bürünmüş
Endamın uzandı boylu boyunca..
Gördüm ki gözümle, seni soyunca
Tenin bana bin bir itri sürünmüş.

Hamit Salih boş levhaların ressamı, kaba taşların işleyicisidir.

Bu güneş içinde bakışın kadar
Çok ince bir tülde görünen tenin
Ufuklar öpücük bekliyen kızlar..
Bu güneş aşk gibi sıcak ve derin.

Hamid lisanı epeyce hâkimdir. Dört mevsimi bahar olan güzel Adanadan ve onun ateşli şairinden, daha çok şeyler beklemek boş bir ümid değildir.

Antalyanın Çağlayan'ında ve Adananın Görüşler'inde orijinal parçalarını okuduğumuz Asyalı'da sevginin çerçevesini kıran ve tekâmüle süratle yol alan bir sânuca bu günden varmış gibiyiz.

Yarın için daha çok şeyler beklediğim bu genç şairin kitabı üzerinde salâhiyetdar kalem sahiplerinin dikkat nazarlarını çekmeği bir vazife telâkki ederim.

Okumak ve Öğrenmek

(Geçen Sayıdan Artan)

Son olarak derslerin güçlüğü ve kolaylığı kafamızın yapılışına göre de değişir. Bu fark yaradılıştan olmakla beraber bir de yetiştirilme şekline ileri gelebilir.

Kafası riyaî bilgilere yatkın olan bir çocuk bir saatlik riyaî çalışmada belki çok az bir yorgunluk duyar; fakat bir saatlik edebiyat mesaisi onu dimağen bitkin bir hale getirebilir.

Şu halde günlük çalışmamızı kafamızın bu hususiyetine ve okuduğumuz derslerin tecrübelerle saptalanmış olan güçlüğüne ve kolaylığına göre düzeltmek lâzımdır.

İyi yapılmış, talebenin ruhi hususiyetleri gözönünde tutularak tesbit edilmiş bir haftalık ders cetvelini inceliyecek olursak günlük derslerin çok vakit ikisi bazan da biri ev çalışmasına lüzum göstermeyen veyahud az bir zamanla öğrenilmesi mümkün olan derslerdir. Bunların dışında kalan üç saatlik dersin günlük hazırlanması her iki tipte olan talebeler için şöyle olabilir :

Birinci tip yani kafası daha çok riyaîyeye yatkın olan bir talebe için çalışma programındaki 16,5 - 18,5 arası tabiiye, dil, yabancı dil derslerine, 20 - 21 arası riyaîyeye; 6 - 7,5 tarih coğrafyaya ayrılabilir. Bunun aksî olan bir talebe de kafanın çok dinç olan saatlerini riyaîyeye, diğer zamanlarını da diğer derslere ayırmalıdır.

Geniş çalışma ve araştırmaya muhtaç vazifeleri mümkün mertebe hafta tatilinde yapmalıdır. Ve meselâ tahrir ödevleri için muayyen bir zaman ayrılması hiç doğru değildir. Onlar mektebe gidip gelirken; teneffüslerde düşünülüp hazırlanır, hatta plânları yapılır.

Muvaffak olmak için şu plânlı çalışma kâfi gelirse de kafamız ve vücudumuz için bu, çok yorucudur. Öğrenme ve belleme işini daha az yorucu bir hale getirmek için şimdi söyleyeceğimiz şu esasları da aynen takik etmek çok mühimdir:

1 — Ders herşeyden önce derste öğrenilir. Derslerde

muallimi en son bir dikkat ve istekle dinlemeli, bahsin anlaşıl-mıyan noktalarını zamanında sormalı, yani muallimden bihakkın istifade etmeğe çalışmalıdır.

2 — Teneffüslerde bu derste ne öğrendik diye kendikendine arkadaşlarına sormalı, mevzu üzerinde kafayı bir daha çalıştırmalı munakaşalar, muhakemeler yapılmalı.

3 — Ders dinlemeyi, evde derse çalışmayı bir zevk ola-rak kabul etmeli.

4 — Mehtelif ders mevzularının birbirile ilgili noktalarını araştırmalı, muhtelif bakımdan birbirile münasebeti olan mevzu-ları birbirine bağhyarak öğrenmeğe çalışmalı.

5 — Her ders için sene başından itibaren bir çalışma ve tatbikat defteri tutmalı. Bu deftere mühim noktaların hulâsa-ları yazılmalı. Başka eserlerden alınan esas noktalar geçirilmeli.

6 — Hiç olmazsa pazar günlerinin iki saatini kütüphane-lerden istifade etmeğe ayırmalı.

7 — Öğrenme ve belleme bir hafıza ve tedai işi oldu-ğuna göre psikolojinin söylediği hafıza kanunlarına uygun ola-rak çalışmalı.

Bu arada iyi ve tam bir dinlenmenin lüzumunu da söy-lemek gerektir. Yorgun bir kafanın iki saatte yapacağı bir işi dinlenmiş bir kafa yarım saatte yapabilir. Şurasını hiç unutmamalı ki zihni yorgunluğu en iyi gideren, uyku ve temiz havadır. Muntazam bir uyku ile kafamızı her sabah dinç buluruz. Kısa-cası çalışma saatlerinde mutlak çalışma, dinlenme zamanlarında mutlak dinlenme.

Uzun uzun anlatılan bu esasları gözönünde tutarak çalış-maya alışmış olan bir talebenin eline geçecek nedir bilir misiniz? Sizin hatırıma geldiği gibi sadece sınıf geçmek değil. Bu, di-ğer faydaları yanında belki en son gelen tabii bir netice olur. Böyle bir talebe okumak zevkini almış olacağından medeni bir insan, yani bütün hayatınca okuyan bir insan olur bir. Kendi mesaisile ve kimseye minnet etmeden, açık alınla sınıfını geçer iki.

Çocuk velileri de çocuklarının bu tarzda çalışmalarına im-kân hazırlamalı. Onları başıboş gezmekten, plânsız hareket et-mekten kurtarma hususunda okulun ve öğretmenin yardımcı-sı olmalıdır. Başka milletlerin gençliği böyle yetişmektedir.

HALİL OKAN

Duran Kalp

Yazan : Nihad Tangüner

Sabahın ilk ışıkları küçük meydanının loşluğunu yavaş yavaş kaldırıyordu. Ortada üç ayaklı iğreti bir idam sehпасının yanında bayaz bir önlüğe bürünmüş uzun boylu, ince bir adam duruyordu. O kadar ince, o kadar zayıftı ki... Fakat buna rağmen o, kendisini bekleyen ölüm karşısında bütün manasile sakin ve mütevekkildi.

— Son arzun ?

Suallerine o, dudaklarını kıpırdatmayarak başile cevap verdi.

— Yok !

* *

— İnfaz ediniz!

Emrini gene ondan evvel duyan ve harekete gelen olmadı.

O, azılı bir katildi. Muhakemesi safahatında bütün şehirli onun âmansız düşmanı idi. Fakat bu sabah, idam sehпасı karşısında onu bu mütevekkil jestle görenler nefret hissi duymuyor; hakkında, ne nefret ve ne de merhamet duygularına kapılmıyarak "Bedbaht cezasını çekecektir,, diyorlardı.

Otuz senedir, yüzlerce kişinin boynuna yağlı ipi geçirmeğe alışan adam bile bu gün, tahlil edemediği bir hissini esiri idi. Ilık sabah rüzgârını teneffüs ederken içine bir baygınlığın

dolmakta olduğunu duyuyordu.

Sehpanın biraz ötesinde küçük bir küme teşkil eden infaz memurları gurubundan çıkan bu emri, yerine getirmek lâzımdı. İleriledi ve hazırlanmış yağlı ipe uzanırken gözleri, sehpanın altında, hareketine muntazır mahkûma kaydı. Elindekini biran bıraktı ve ölecek adama sordu :

— Söyle son bir arzun var mı?

Elleri arkasında kelepçelenmiş idam mahkûmu mırıldanarak, boynundan göksüne uzanmış bir zinciri işaret etti :

— Bunun sahibini bulabilirsen verirsin.

Bu sabah ondaki fevkalâdelik şimdi de kendini göstermişti. Elleri titriyordu. Fakat naçar mahkûmun bu son dileğini yerine getirecekti. Mademki ona son arzusunu sormuştu !

Vakit geçirecek zaman kalmamıştı. Mahkûmun boynuna doğru ellerini uzattı ve titrek parmaklarla zinciri çözdü.

Ölüm mahkûmunun derbeder göksüne sarkmış zinciri çekerken, ucunda küçük bir madalyonun takılı olduğunu gördü. Onu avuçlarına aldı. Fakat cebine götürürken büyük bir tecessüs göstermişti.

Bütün dikkati madalyonda toplandı. Alaca karanlıkta, avcunda tuttuğu küçük madalyonu gözlerine iyice yaklaştırıyor ve yaklaştırdıkça dikkati artıyordu. Nihayet öyle bir an geldi ki bakışları küçük madalyona mihlandı; ve bu bakışlar oradan bir daha çözülmedi : Olduğu yere bir külçe gibi düştü.

* *

Otuz yıllık “ infazcı ”, ölmüştü. Onu koltukluyarak kaldırdılar; ve başka birisi mahkûmun boynuna ipi geçirerek hükmü infaz etmişti.

* *

İdam sahпасı önünde, o sabah geçen sakin facia, şehirde kulaktan kulağa, dilden dile dolaştı. Yapılan derin bir tahkikat sonu iş nihayet anlaşıldı.

Asılan adam, sahpa önünde kalbi duran “ infazcı, ” nın otuz yıl evvel kaybettiği çocuğuymuş meğer !

Yalan

İlk bir Mayıs günü idi... Hafif esen sabah rüzgârı saçlarını yüzlerine dağıtıyor, kalben bağlılıkları az geliyormuş gibi onları saçlarla de birbirlerine bağlıyordu. Gidecekleri yere biraz daha erken varmak için hırçınlaşan çocuklar gibi birbirlerini iterek adımlarını gittikçe sıklaştırıyorlar ve konuşmuyorlardı.

Beneri kalbinde büyüyen aşkı, Müeyyed'in yaptığı her hareketi isteristemez hoş görmek mecburiyetinde bırakıyordu. Bu hâlin Müeyyed'in üzerinde de aynı şekilde tesir yaptığını pekâlâ hisseden Bener ona yapacağı her teklifi tereddüdsüz kabul ettiriyordu. İşte bugünkü gezintileri de yapılan anî bir tekliften doğmuştu.

Tabiatın bütün güzelliğini kendinde toplayan Bağlarbaşının en yüksek yerine çıktıkları zaman artık Müeyyed yorulmuştu. İpek gibi yumuşak, kumral saçlarını taşıyan başı Benerin göğsüne düştü. Nemleri kurumamış çimenler üzerine uzanırken yoruldukları her ikisinin de hareketinden belli idi. Böylece aradan saatlar geçti.. aralarında devam eden sükûtu ilk defa Müeyyed bozdu :

— Bener, artık dönelim; olmaz mı?

Benerin "hemen sevgilim,, sözü üzerine Müeyyed'in yüzünde hasıl olan neşe kızılığının derecesi anlatılamıyacak kadar büyüktü.

Rüzgârda dağılan saçlarını parmaklarıyla tarıyarak bağlar arasından şehre gelen ince yola saptılar. O anda Müeyyed önde Bener arkada idi.. Orada geçirdikleri zamanı yollardan telâfi et-

mek için konuşmadan yürüyorlardı. Dalgınlıkları gözlerinden okunacak kadar belli idi. Böylece konuşmadan epeyce daha yürüdüler. Sâkin Müeyyedin " ayl " diye haykırışı bu sükûtu yeneden bozdu. Önerine gelen bir karış yüksekliğindeki dikenli teli hiçbirini farkedememişti ve bu dalgınlık Müeyyedin dizini ve çorabını parçalamıştı. Orada yapılacak hiç bir şey yoktu. Ceblerinden çıkardıkları mendille yarıyı sardıktan sonra Müeyyedin annesine vereceği cevabı düşünüyorlardı, Benerin bu hususta ileri sürdüğü fikirler cevabsız kalıyordu. Korkudan Müeyyedin yüzü sapsarı idi. Benere dayanarak şehrin kenarına kadar geldikleri halde Müeyyed hâlâ konuşmuyor ve bir çocuk inadile sükûtunda ısrar ediyordu. Bu vaziyet Beneri hem üzüyor, hem de daha fazla düşünmeğe sevk ediyordu.

Yanlarından geçen bir arabayı çağırarak zaman artık Müeyyed değişmiş, yine birkaç saat evvelki gibi yüzünde renk ve gözlerinde tebessüm belirmeğe başlamıştı. Arabaya binmeden evvel yarasındaki mendili düzelttikten sonra,

— Buldum Bener, üzülme, dedi, Anneme "bisikletten düştüm. „ derim; olur biter..

Araba, yanından uzaklaşırken Bener kendi kendine söyleniyor ve gülüyordu... "Bisikletten düştüm,, ne iyi cevap !..

Sabri Alus

Tatil günleri münasebetiyle mektebli arkadaşlara

Halkevinin Parti altındaki okuma odasına bu odanın Döşeme öcağındaki kolu daima açıktır.

ÜMİD

Baharın serin rüzgârı ufukta geniş bir yol katederken, sevgisinin ıstırapla dolu rüzgârıyla karşılaştı.

İstırap rüzgârı elini başına koydu, düştü ve sonra haykırdı.

— Ey hain rüzgâr! Benden ne istiyorsun. Ruhun gibi olan dargın elini bana uzatma.

Ben saf ve temiz bir memba suyuyum. Sessizce güneş şuaında akmak istiyorum. Yolumu kendim açacağım. Gözlerimin yaşını elimle iyice sileceğim. Yalnız bir yola gideceğim. Bana orasını sormayın.

Ora cehennem ateşile yananların yeri. Ora ümidleri sönenlerin yeri.

Masum güller etrafımda açılıyor. Fakat koklamak istemiyorum.

Ben neşesi sönen, talihi dönen biricik gülmü koklamak istiyorum.

Onun yoluna gönültümün nurunu dökceğim. Ben de yanacağım, sonra söneceğim, sonsuzluklara karışacağım.

Yalnız orada, o yolun üstünde sönen bir nefsin sedasıyle inliyen âlem kalacak.

Evet orada, o yolun üstünde gözlerini hayata yuman birinin eseri kalacak.

Adana Erkek Lisesi

HAMZA EROĞLU

TESELLİ

Neden yüzün neşesiz, sözleten gamlı böyle?

Ah, yoksa hasta mısın? ne olur bana söyle!

Sakin kendini koyma, bedbaht yetine öyle:

En kutsî bir mabette, hayalin doluyor.

M. KEMAL ÇELİKÖZ

Ölü Mısralar

I

Uçuşan pervaneler,
Tanrıdan ölüm diler,
Korkuyorum anbean!

Ruhumu titretti gam,
Kalbim de soldu akşam,
Hayat tatsız ve yalan!..

II

Pek hırçın kahkahalar
Ve yas tutan dualar
Boş kalbimde inledi.

Bir korkunç hayal gibi
Gökte peri mevkibi
Boş kalbimi dinledi...

III

Hıçkırık dolu sesler,
Yosun tutmuş nefesler,
Ufuklara taşıyor;

Hayatın manası ne?
Adım adım her sene
Ölüme yaklaşıyor!

Salâhattin Çanga

"BEN,,İM

Rüzgâr dağıtsın yine solan saçımı benim.
Yeryüzünde yalnız, yine yalnız bir benim.

—

Güneş yakıyor, yaksın bakır tenimi benim;
Herkesten ayrı yalnız, uzak ve yalnız benim.

—

Gece söyler derdini, onu da dinliyenim,
Her sabah güle güle aheden inliyenim.

—

Yollar yordu sızlıyan kuru ömrümtü benim.
Bitirmedim yolları.. Bitirmiyen bir benim.

Abdurrahman Sölcük

Ninni

Genç kız ninni söylüyordu.

Ortada ne beşik, ne salıncak, ne de çocuk vardı.

Görenler « Analığa özeniyor. » dediler.

O, gultümsiyerek ninnisini söylemekte devam ediyordu.

Bazan « Oğlum » , bazan « Kızım » diyordu; daha çok « Kızım » diyordu.

Oda, çok geçmeden, çocuklarla doldu. Çocuk ruhları kanad çırparak ninniye dinlemeğe geldiler; pencerenin pervazlarına, saksıların kenarlarına kondular ve bekleştiler.

« Kızım » dediği zaman kız çocukların ruhları geldi, kondu. « Oğlum » dediği zaman erkek çocuklarının ruhları geldi, kondu.

Evin dörtbir yanını elele vermiş kanadlı çocuklar çevirdi.

Genç kız ninni dinlemeğe doymadan gözleri yumulmuş çocuklara ninni söylüyordu ve gelenlerin kanad çırpıntısını duyuyordu.

Sesini dinliyenler olduğunu biliyor; hilkatteki bütün vaktinden evvel uyumuş, kapanmış ve sönmüş şeylere ninni söylüyordu.

Arif Nihad Asya

Halkevinde

Karacaoğlan gecesi 30 Nisan

Geciyi 20,30 da Öğretmen okulu korosunun İstiklâl marşı açtı. Müze Direktörü Yalman Yalın kendisinde Karacaoğlan sevgi ve alâkasını uyandıran müfettişlik hatıralarından bahsetti. Sonra şairin ölümü tarihi olarak T. Torosun gösterdiği yıla kendi gösterdiği yıl arasındaki 15 senelik farkın nereden doğduğunu tatlı bir Karacaoğlan müsahabesi olarak anlattı.

Belkis Zincirkıran büyük şairi büyük yapan sebepleri ve sanat kıymetini, ince bir tahlille, inandırarak söyledi.

Öğretmen okulu korusu arada cana yakın besteler ve halk havaları okudu.

Keşver, Orhan Karaçay, Arif, şairin parçalarını dinlettiler.

Vasfiye Avcı, Sıtkı Avcı refakatinde geceyi Karacaoğlan türküleriyle ve güzel bir kapayıcıla kapadı.

Köy Gezileri 8 Mayıs, 22 Mayıs : Köycülük komitesi başkanı Seyfi Tezer yanına iki kadastrocu alarak Zeytüllü köyüne gitti. Köyün plânı üzerinde uğraştı. Diğer bir gezi Ev başkanı Yusuf Ziyanın başkanlığında İncirlik köyüne yapıldı. Muhtelif komitelerden Seyfi Tezer, İsmail Burdur, Ömer Sanver, Ekrem Baltacı, Hadi Ohan, Taha Toros, Süleyman Sergici geziye iştirak ettiler. Alınan kroki üzerinde etüdlere devam edildi.

Ziya Paşa günü 17 Mayıs : Öğleden sonra şairin mezarına gidildi. Ev adına çelenk kondu. Mezar başında Mürşide Akyol şairin edebiyatta ve idare hayatında eserlerinden bahsetti. sonunculardan Adanayı alâkadar edenler üzerinde durarak bu büyük fikir adamını saygılarla andı. Yazık ki yağmur yüzünden, paşanın talihsizliği yüzünden gündüz programı tamamlanamadı.

Gece 20,30 daki İstiklâl marşını Taha Torosun Ziya Paşanın hayatı hakkındaki konferansı takib etti. Taha Torosun bilhassa şairin Adana valiliğine ait araştırmalarının zengin neticelerini ihtiva eden konferansını . . . sayfamızda okuyunuz.

Raşid Binöz şairin edebî hüviyetini kendisinden evvelki ve sonraki satirik, didaktik şiir ve kuvvetli söz ananesine bağlayarak Ziyanın Türk edebiyatındaki yerini tayin etti.

Celâl Sahir Muter Ziyadan ve Ziya hakkında şiirler okuyarak Ziyayı ve hayralarını dile getirdi.

Ar komitesi geceyi ölgün divan muziğine süsledi.

Atatürk günü 19 Mayıs : Gündüz halkevi sporcuları Atatürk anıtına evin çelengini koydular, sonra stadyoma giddi.

Gece 20 de İstiklâl marşını Dil, Tarih ve Edebiyat komitesinden hâkim Ali Hadî Okanın konferansı takib etti. Okan bu büyük askerinin bu büyük zekânın milletin Atatürkü olmağa doğru giden şuurlu ve kahramanca adımlarından bahsetti. Ve muhtelif kumandanlarla mukayeseler yaparak onun nevi şahsına munhasır bir kahraman, bir inkılâbçı olduğu neticesine vardı.

Ziraat Müdürü Nuri Erman büyük halk adamının Türk çiftçisine yaptığı öğretmenliği ve köy kalkınmasındaki büyük önderliğini canlı misaller üzerinde durarak anlattı.

Kız ve Erkek liselerinden büyük bir talebe gurubu öğretmenleri Şükran ve Nuri Ardıç idaresinde, Dağ başı, Manastır, Verin be nim bağlamamı, Beyler bahçesinde, Kevengin yollarında gibi Türküler ve marşlar söylediler ve çok alkışlandılar.

Arif Asya Atanın Adanaya gelişini tesbit eden bir yazı okudu.

5 Kânunusani okulundan Hatice Akbay Yusuf Ziyanın 1919, Fahrinüsa Çevik Muhiddin Kozan oğlunun 19 Mayıs şiirlerini okudular.

Aynı okuldan Aslıhan Tarlan, Muallâ, Emel, Enver, İhsan Suzan, Aslan tarafından oyunlar oynandı ve güzel parçalar söylendi.

Hilmi, Bekir, Enver, Hakkı ile Öğretmen okulundan Nuri, Sıtkı ve Muhittinin teşkil ettiği orkestra arıslusal parçalar çald.

Atatürk Adanada 24 Mayıs : Büyük önder Mersinden Adanaya buyurdular. Bütün ev mensubları, bütün Çukurovalılar kısaca bütün halk tarafından karşılandılar. Dergimiz bugüne aid iki resmi iki armağan olarak okuyucularına sunmaktadır.

Okuma odaları : Kitapsaray komitesinde okuma odasıyle onun döşeme ocağındaki kolunun açık bulunduğunu tatil günlerinin boşluğundan sıkılan mektepli arkadaşlara hatırlatırız.

Yardım : Sosyal yardım kolunca bir kadına para yardımı yapılmış, ceza evine tekrar Alfabe Defter, Kalem, Tebeşir alınmıştır.

Sosyal yardım komitesinin açtığı muayenehanede 938 yılı başındanberi 1364 hastaya bakılmış ve bu hastaların 214 üne ilaç verilmiştir.

Konferanslar : Hüsnü Uğurun Türk tarihinin ana hatları (serinin ikinci konferansıdır.), Ekrem Baltacının natura, Mürside Akyolun Türk kadını ve Adana kadınlığı, Rıza Salih Sarayın Çukurovada spor, Nadir Arayın sigortacılık, Seyfi Tezerin Cumhuriyette köylü ve köycülük, tekrar Ekrem Baltacının gençlikte sıhhat mevzuları üzerinde konferansları hoparlörlerle şehrin muhtelif yerlerinden dinlenmiştir.

Çukurovada Etili Şairler

Taha Toros, sayfalarımızda Çukurovada "Etili Şairler" serisi halinde çıkmasına müsaade ettiği orjinal eserin ilk kitabını basın alanına sundu. Bu kitabın bu mevzuda ilk ve tek eser oluşu, Tahanın Çukurovayı ve memleketi iyi tanınması, edebiyata ve halk edebiyatına vukufu ve nihayet bu sahanın istediği maddi ve manevî çalışmanın ve takib fikrinin örneği oluşu "Çukurovada Etili şairler" başlığını taşıyan eserin değerini anlatmağa kâfidir.

GÖRÜŞLER

Şafak Sökerken

Şiir kitabı

Mehmet Emin Kırkpınar kendikendini yetiştirmiş bir şairdir. Biraz kitabî edebiyattan, biraz halk edebiyatından ilham alan şiirleri kendisinin de edebiyatta yerini şifahî edebiyatla yazılı edebiyat arasında olmak üzere tayin ediyor. İlk eseri olan "Şafak Sökerken", i bize bugün güzel şeyler okuturken yarın için daha güzellerini de vadetmektedir.

Umum Neşriyat Müdürü : A. NİHAD ASYA
ADANA T Ü R K S Ö Z Ü BASIMEVİ